

**SAĞLIK MESLEK LİSESİ İLK YARDIM
VE ACİL BAKIM BÖLÜMÜ EĞİTİM
PROGRAMININ DEĞERLENDİRMESİ**

Sevgi ÇAĞLI ÇOBAN

(Yüksek Lisans Tezi)

Eskişehir-2000

**SAĞLIK MESLEK LİSESİ İLKYARDIM VE ACİL BAKIM BÖLÜMÜ EĞİTİM
PROGRAMININ DEĞERLENDİRMESİ**

Sevgi ÇAĞLI ÇOBAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Şefik Yaşar

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ağustos 2000

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZÜ

SAĞLIK MESLEK LİSESİ İLKYARDIM VE ACİL BAKIM BÖLÜMÜ EĞİTİM PROGRAMININ DEĞERLENDİRMESİ

Sevgi ÇAĞLI ÇOBAN

Eğitim Bilimleri (Eğitim Programları ve Öğretim) Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ağustos 2000

Danışman: Prof. Dr. Şefik YAŞAR

Kalkınmada önkoşul olan eğitim, çağdaş olmalıdır. Yani, bilim ve teknolojiadaki gelişmeleri, her düzeydeki eğitim programına yansıtmalıdır. Bu nedenle eğitim programı sürekli bilimsel olarak değerlendirilip, değerlendirme sonuçlarına dayalı olarak geliştirilmelidir. Daha kısa zamanda ve az maliyetle, nitelikli insan gücü yetiştirme gereksiniminden dolayı, kalkınmakta olan ülkelerde mesleki eğitimin niteliği ve biçimi önemlidir.

Bu araştırmanın amacı, sağlık meslek lisesi ilkyardım ve acil bakım bölümü eğitim programını, öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirmek ve programla ilgili uygulama değeri olan öneriler geliştirmektir. Araştırmanın evrenini, Türkiye’de programlarında ilkyardım ve acil bakım bölümü olan 117 sağlık meslek lisesi oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme alfabetik sırayla oluşturulan listeden, rastgele (random) yöntemle seçilen 18 okul alınmıştır. Araştırma verileri bu okullarda görev yapan meslek dersleri öğretmenlerinin, araştırma anketine vermiş olduğu yanıtlarla elde edilmiştir. Verilerin istatistiksel çözümlenmeleri bilgisayar ortamında SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) paket programı kullanılarak yapılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde frekans ve yüzde teknikleri kullanılmıştır.

Araştırma bulgularına dayalı olarak, şu sonuca ulaşılmıştır:

- Araştırmaya katılan öğretmenler, sağlık meslek lisesi ilkyardım ve acil bakım bölümü eğitim programına ilişkin olarak, genelde olumsuz görüş belirtmiştir. İlkyardım ve acil bakım bölümü eğitim programı, çağın koşulları da dikkate alınarak, amaç, içerik, öğretim süreçleri ve değerlendirme boyutlarıyla, program geliştirme ilkelerine uygun bir biçimde sürekli olarak geliştirilmelidir.

ABSTRACT

Education which is primary condition in development should be made current. In other words, all development on science and technology should be reflected into educational programmes in all levels. Because of this reason, educational programmes should be scientifically evaluated and developed according to those evaluations. In the need of having qualified personnel in a shorter and with the less costs, qualification and classification of professional education is important in developing countries.

The manner of this study is to evaluate the educational programmes of the first aid and urgent care branches at health professional high school on the light of teachers experiences and to develop the proposals related with the programme which is useful to perform.

The study comprises 117 health professional high schools including first aid and urgent care branches in their programmes in Turkey. 18 schools are selected randomly as samples from the list prepared in alphabetic order.

Details for the study are obtained from the survey, questioning the teachers who work at the schools as professional subject instructors. Solutions of statistical details are performed on the computerised environment, using SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) programmes. On the solution of details, frequency and percentage technics are used.

Depending on study details, these results are obtained:

- Generally teachers who took part in the study had negative ideas about educational programmes of first aid and urgent care branches at health professional high schools. Considering the needs of century, aim, contents, period of education and grading dimensions, the educational programme of first aid and urgent care branches should be developed continuously with a suitable way of programme developing principles.

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Sevgi ÇAĞLI ÇOBAN'ın "Sağlık Meslek Lisesi İlk Yardım ve Acil Bakım Bölümü Eğitim Programının Değerlendirmesi" başlıklı tezi 15 Eylül 2000 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca Eğitim Bilimleri (Eğitim Programları ve Öğretim) Anabilim Dalında, yüksek lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Prof.Dr.Şefik YAŞAR
Üye : Doç.Dr.Ferhan ODABAŞI
Üye : Yrd.Doç.Dr.Mehmet GÜLTEKİN

Prof.Dr.Enver ÖZKALP
Anadolu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖNSÖZ

Eğitim kurumları amaçlarını eğitim programları aracılığıyla gerçekleştirirler. Bu nedenle, eğitimin niteliği ile eğitim programlarının niteliği arasında bir ilişki vardır. Uygulanan eğitim programları, gelişmeler ve gereksinimler doğrultusunda yenilendikçe, eğitimin niteliğinde de artış beklenir. Ancak programların yenilenmesi ya da geliştirilmesi, programların bilimsel olarak değerlendirilmesini gerektirir. Her alanda olduğu gibi, sağlık alanında da çok hızlı gelişmeler olmaktadır. Bu alanda görev alacak personelin, nitelikli bir hizmet sunabilmesi için gelişmelere uyum sağlaması gerekir. Eğitim programı, alandaki gelişmelerin, hizmetlere yansıtılmasında önemli bir etkidir.

Bu araştırmanın amacı, sağlık meslek lisesi ilkyardım ve acil bakım bölümü eğitim programını, öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda değerlendirmektir. Araştırma sonucu elde edilecek bulguların bu programın geliştirilmesinde karar vericilere, dayanak olacağı umut edilmektedir. Araştırma, giriş, yöntem, bulgular ve yorum, sonuç ve öneriler olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde, kuramsal bilgilere yer verilerek problem ortaya konulmuştur. Yöntem bölümünde araştırmanın gerçekleştirilmesinde izlenen yola yer verilmiştir. Bulgular ve yorum bölümünde, meslek dersleri öğretmenlerinin, ilkyardım ve acil bakım bölümü eğitim programına ilişkin görüşleri betimlenmiştir. Sonuç ve öneriler bölümünde ise, bulgulara dayalı sonuçlar ve önerilere yer verilmiştir.

Araştırmanın planlanmasından sonuçlanmasına kadar, değerli görüş ve önerileriyle beni yönlendiren, danışman hocam Sayın Prof. Dr. Şefik Yaşar'a sonsuz teşekkür ediyorum. Araştırma anketinin hazırlanmasında değerli görüş ve önerilerinden yararlandığım hocalarım Sayın Prof. Dr. Bekir Özer, Sayın Prof. Dr. Ersan Sözer ve Sayın Yrd. Doç. Dr. Mehmet Gültekin'e teşekkür ediyorum. Ayrıca desteklerinden dolayı Sağlık Bakanlığı Sağlık Eğitimi Genel Müdürlüğü çalışanlarına ve çalışmam boyunca tüm katkılarından dolayı eşim Mehmet Çoban'a teşekkür ediyorum.

Eskişehir, 2000

Sevgi ÇAĞLI ÇOBAN

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZ	ii
ABSTRACT	iii
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	iv
ÖNSÖZ.....	v
ÖZGEÇMİŞ	vi
ÇİZELGE LİSTESİ	xi
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem	1
1.1.1. Sağlık Meslek Liselerinin Gelişimi ve Var Olan Durumu	8
1.1.2. İlk Yardım ve Acil Bakım Bölümü	10
1.1.2.1. İlk yardım ve acil bakım teknisyeninin görevleri	11
1.1.2.2. İlk yardım ve acil bakım bölümü eğitim programı	11
1.2. Bazı Ülkelerde ve Türkiye’de İlk ve Acil Yardım Eğitimi	14
1.3. Eğitim Programı Değerlendirme Konulu Araştırmalar	16
1.4. Amaç	18
1.5. Önem	19
1.6. Sayıtlılar	20
1.7. Sınırlılıklar	20
1.8. Tanımlar	20
2. YÖNTEM	22
2.1. Araştırma Modeli	22
2.2. Evren ve Örneklem	22
2.3. Verilerin Toplanması	24
2.4. Verilerin Çözümlemesi	24

3. BULGULAR VE YORUM	26
3.1. Kişisel Bilgilere İlişkin Bulgular	26
3.1.1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı	26
3.1.2. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Hizmet Sürelerine Göre Dağılımları	27
3.1.3. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Haftalık Ders Saatleri.....	28
3.1.4. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Bitirdikleri Okullar.....	28
3.1.5. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Hizmetiçi Eğitim Programlarına Katılımı.....	29
3.1.6. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Alanlarıyla İlgili Hizmetiçi Eğitim Programına Gereksinimi.....	30
3.2. Eğitim Programına İlişkin Bulgular.....	31
3.2.1. Amaçlara İlişkin Bulgular.....	31
3.2.2. İçeriğe İlişkin Bulgular.....	36
3.2.3. Öğrenme-Öğretme Süreçlerine İlişkin Bulgular.....	41
3.2.4. Değerlendirmeye İlişkin Bulgular.....	62
3.3. Öğretmenlerin Eğitim Programıyla İlgili Genel Görüş ve Önerilerine İlişkin Bulgular.....	67
4. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	73
4.1. Sonuç.....	73
4.1.1. Kişisel Bilgilere İlişkin Sonuçlar.....	73
4.1.2. Eğitim Programına İlişkin Sonuçlar.....	73
4.1.2.1. Amaçlara ilişkin sonuçlar.....	74
4.1.2.2. İçeriğe ilişkin sonuçlar.....	74
4.1.2.3. Öğrenme-öğretme süreçlerine ilişkin sonuçlar.....	75
4.1.2.4. Değerlendirmeye ilişkin sonuçlar.....	77
4.1.3. Öğretmenlerin Eğitim Programıyla İlgili Genel Görüş ve Önerilerine İlişkin Sonuçlar.....	78
4.2. Öneriler.....	79

EKLER.....	81
KAYNAKÇA.....	96

ÇİZELGE LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
1. İlk Yardım ve Acil Bakım Bölümü Eğitim Programı.....	12
2. İlk Yardım ve Acil Bakım Bölümü Haftalık Ders Dağıtım Çizelgesi.....	13
3. Araştırmanın Örneklemi.....	23
4. Öğretmenlerin Cinsiyetine Göre Dağılımları.....	26
5. Öğretmenlerin Meslekteki Hizmet Sürelerine Göre Dağılımları.....	27
6. Öğretmenlerin Haftalık Ders Saatlerine Göre Dağılımları.....	28
7. Öğretmenlerin Bitirdikleri Okullara Göre Dağılımları.....	29
8. Öğretmenlerin Hizmetiçi Eğitim Programlarına Katılımına Göre Dağılımları.....	29
9. Öğretmenlerin Alanları İle İlgili Hizmetiçi Eğitim Programına Gereksinimi.....	30
10. Sağlık Meslek Lisesi İlk Yardım ve Acil Bakım Bölümü Eğitim Programının Amaçlarının Toplum Gereksinimlerini Karşılmasına İlişkin Görüşler.....	32
11. Sağlık Meslek Lisesi İlk Yardım ve Acil Bakım Bölümü Eğitim Programının Amaçlarının Öğrencilerin Gereksinimlerini Karşılmasına İlişkin Görüşler.....	32
12. Sağlık Meslek Lisesi İlk Yardım ve Acil Bakım Bölümü Eğitim Programının Amaçlarının Program İçeriğiyle Tutarlılığına İlişkin Görüşler.....	33
13. Sağlık Meslek Lisesi İlk Yardım ve Acil Bakım Bölümü Eğitim Programının Amaçlarının Birbiriyle Tutarlılığına İlişkin Görüşler.....	34
14. Sağlık Meslek Lisesi İlk Yardım ve Acil Bakım Bölümü Eğitim Programının Amaçlarının Açık Bir Biçimde İfade Edilmesine İlişkin Görüşler.....	35
15. Meslek Dersleri İçeriğinin Amaçları Gerçekleştirme Yeterliğine İlişkin Görüşler.....	36
16. Meslek Dersleri İçeriğinin Öğrenci İlgisi ve Gereksinimlerini Karşılama Yeterliğine İlişkin Görüşler.....	37
17. Meslek Derslerinin İçeriğine İlişkin Görüşler.....	38
18. Meslek Derslerinin Düzenleniş Biçimine İlişkin Görüşler.....	38
19. Meslek Alanındaki Gelişmelerin İçeriğe Yansıtılma Durumuna İlişkin Görüşler.....	39
20. Meslek Alanındaki Gelişmelerin İçeriğe Yansıtılmamasının Nedenlerine İlişkin Görüşler.....	40

21. İçerikte Yer Alan Bilgilerin Sunuluş Sırasının Öğrenme İlkelerine Uygunluğu İle İlgili Görüşler.....	41
22. Derslere Ayrılan Sürenin Amaçları Gerçekleştirme Yeterliğine İlişkin Görüşler.....	42
23. Öğrencilerin Derslere Karşı Tutumlarına İlişkin Görüşler.....	42
24. Derslerin Öğretiminde Yapılanlara İlişkin Görüşler.....	43
25. Kullanılan Ders Kitaplarının Dersin Amaçlarının Gerçekleştirilmesinde Yeterliğine İlişkin Görüşler.....	44
26. Kullanılan Ders Kitaplarının Öğrencilerin İlgi ve Gereksinimlerini Karşılama Yeterliğine İlişkin Görüşler.....	45
27. Kullanılan Ders Kitaplarının Öğrencilerin Düzeylerine Uygunluğuna İlişkin Görüşler.....	46
28. Anlatım Yönteminin Öğretimde Uygulanmasına İlişkin Görüşler.....	47
29. Soru-cevap Yönteminin Öğretimde Uygulanmasına İlişkin Görüşler.....	48
30. Grup Tartışması Yönteminin Öğretimde Uygulanmasına İlişkin Görüşler.....	48
31. Problem Çözme Yönteminin Öğretimde Uygulanmasına İlişkin Görüşler.....	49
32. Gözlem Yönteminin Öğretimde Uygulanmasına İlişkin Görüşler.....	50
33. Örnek Olay Yönteminin Öğretimde Uygulanmasına İlişkin Görüşler.....	50
34. Gösteri Yönteminin Öğretimde Uygulanmasına İlişkin Görüşler.....	51
35. Öğretim Yönteminin Seçiminde Göz Önünde Bulundurulmuş Etkenlere İlişkin Görüşler.....	52
36. Sınıf Mevcutlarına İlişkin Görüşler.....	53
37. Derslerin İşlenişinde Öğrencilerin Derse Katılmalarına İlişkin Görüşler.....	53
38. Derse Katılımı Engellenen Nedenlere İlişkin Görüşler.....	54
39. Derslerin İşlenişinde Araç-Gereçleri Kullanma Durumuna İlişkin Görüşler.....	55
40. Araç-Gereçlerin Öğretimde Kullanılmama Nedenlerine İlişkin Görüşler.....	56
41. Öğretimde Araç-Gereçlerin Kullanılma Sıklığına İlişkin Görüşler.....	57
42. Klinik Uygulama Yerlerinin Yeterliğine İlişkin Görüşler.....	60
43. Rehberlik ve Eğitsel Çalışmaların Yeterliğine İlişkin Görüşler.....	61
44. Rehberlik ve Eğitsel Çalışmaların Yetersizliğinin Nedenlerine İlişkin Görüşler.....	62

45. Değerlendirmenin Yapılma Amacına İlişkin Görüşler.....	63
46. Öğrenci Başarısını Ölçme ve Değerlendirmede Uygulanan Yöntemlere İlişkin Görüşler.....	64
47. Ölçme Araçlarının Geçerlik ve Güvenirliliğini Saptamaya İlişkin Görüşler.....	64
48. Derslerde Yapılan Değerlendirme Sıklığı İle İlgili Görüşler.....	65
49. Öğrencilerin Program Amaçlarına Ulaşma Düzeylerine İlişkin Görüşler.....	66
50. Öğrencilerin Program Amaçlarına Ulaşmama Nedenlerine İlişkin Görüşler.....	66
51. Öğrencilerin Mesleğe Karşı İlgilerine İlişkin Görüşler.....	67
52. Öğrencilerin Mesleğe Karşı İlgisizliğinin Nedenlerine İlişkin Görüşler.....	68
53. İlk Yardım ve Acil Bakım Bölümüne Öğrenci Seçiminde İzlenen Yöntemin Uygunluğuna İlişkin Görüşler.....	69
54. İlk Yardım ve Acil Bakım Bölümüne Alınacak Öğrencilerin Seçimine İlişkin Öneriler.....	69
55. İlk Yardım ve Acil Bakım Bölümüne Alınacak Öğrencilerin Taşımaları Gereken Özel Niteliklere İlişkin Görüşler.....	70
56. İlk Yardım ve Acil Bakım Bölümüne Alınacak Öğrencilerin Taşımaları Gereken Özel Niteliklere İlişkin Öneriler.....	71
57. Öğretmenlerin İlk Yardım ve Acil Bakım Bölümü Eğitim Programına İlişkin Önerileri.....	72

1. GİRİŞ

1.1. Problem

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk, "Dünyada her şey için, medeniyet için, hayat için, başarı için en hakiki mürşit ilimdir, fendir. İlim ve fennin dışında mürşit aramak gaflettir, cahilliktir, delalettir" demiştir. Atatürk'ün, gerçek yol gösterici olarak nitelendirdiği bilimin temeline bakıldığında eğitim görülmektedir.

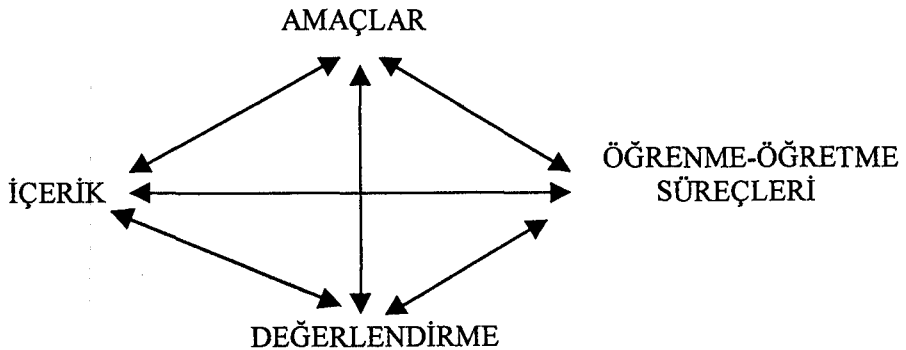
İnsanı eğitmek, çağın gerektirdiği istendik davranışlarla donatmak, tarih boyunca önemli bir sorun olmuştur. Gün geçtikçe , bu sorunun daha karmaşık bir nitelik aldığı görülmektedir. Eğitim, çeşitli şekillerde tanımlanmaktadır. Çok genel bir ifade ile eğitim, yaşantısı yoluyla bireyde belli davranışlar geliştirme sürecidir. Sıdal'a (1982, s.231) göre, eğitim doğumdan ölene kadar sürer; ailede, örgün ve yaygın eğitim kurumlarında, üretim ilişkileri içinde ve toplumsal yaşamın her evresinde yer alır ve süreklidir.

Eğitim kurumları, amaçlarını eğitim programları aracılığıyla gerçekleştirirler. Genel eğitimde olduğu gibi, mesleki eğitimde de 1950'lere kadar eğitim programı kavramı, genel amaçlar ve konu başlıkları olarak ele alınmıştır. Programın, öğrenme-öğretme süreçleri ve değerlendirme boyutlarına gerekli önem verilmemiştir. 1960'lardan sonra iş yaşamında uygulanan sistem yaklaşımının eğitime de uygulanması, öğrenme psikolojisindeki gelişmelere bağlı olarak program amaçlarının davranış ifade edecek şekilde yazılması, değerlendirmenin önceden belirlenmiş ölçütlere göre yapılması, tam öğrenme modelinin eğitime uygulanması, program tasarımı

çalışmalarının bugünkü düzeye ulaşmasında büyük etkileri olan gelişmelerdir. Varış eğitim programını şöyle tanımlamaktadır:

Eğitim programı, bir eğitim kurumunun, çocuklar, gençler ve yetişkinler için sağladığı milli eğitimin ve kurumun amaçlarının gerçekleşmesine dönük tüm faaliyetleri kapsar. Öğretim, ders dışı kol faaliyetleri, özel günlerin kutlanması, geziler, kısa kurslar, rehberlik, sağlık vb. hizmetler ve fonksiyonlar bu çerçeveye girer. (Varış, 1988, s.18).

Eğitim programı çeşitli şekillerde tanımlanmakla beraber, bu alanda çalışan uzmanların, eğitim programının öğeleri konusunda ortak bir anlayış geliştirdiği görülmektedir. Eğitim programı, amaçlar, içerik, öğrenme-öğretme süreçleri ve değerlendirme olmak üzere dört temel öğeden oluşur. Eğitim programının öğeleri ve öğeler arasındaki ilişki şekil 1’de görülmektedir. Amaçlar, eğitim yoluyla geliştirilmek istenen davranışları belirtir. Toplum ve bireyin gereksinim ve özelliklerine dayalı olarak belirlenir. İçerik, öğrenilmesi istenilen bilgi, beceri, tutum ve değerleri kapsar. İçeriğin amaçlara uygunluğu, birey ve toplum için yararlı olmasının yanında, psikolojik ve lojik yapısı da önemlidir. Öğrenme-öğretme süreçleri, öğrenme yaşantılarının geliştirilmesinde kullanılan yaklaşım, yöntem, teknik, araç-gereç, personel ve organizasyon gibi öğeleri kapsamaktadır. Nasıl öğretilim? Sorusuna yanıt vermektedir. Değerlendirme ise, amaçlara ulaşma düzeyini belirleme etkinlikleridir. Temelde iki amaca yönelik olarak yapılır. Değerlendirme, bireyin başarısını ve eğitim programının etkililiğini belirler.

Şekil 1. Eğitim Programının Öğeleri (Yaşar, 1990, s.90).

Program geliştirme, var olan programın değerlendirilmesi etkinliğine dayanmaktadır. Bir program, çağın bilimsel ilkelerine dayalı olarak hazırlanmış olsa da,

gelişmelerin etkisiyle zaman içinde gereksinimlere yanıt vermede yetersiz kalır. Bu durum, programları değerlendirmeyi ve yeniden geliştirmeyi zorunlu kılmaktadır.

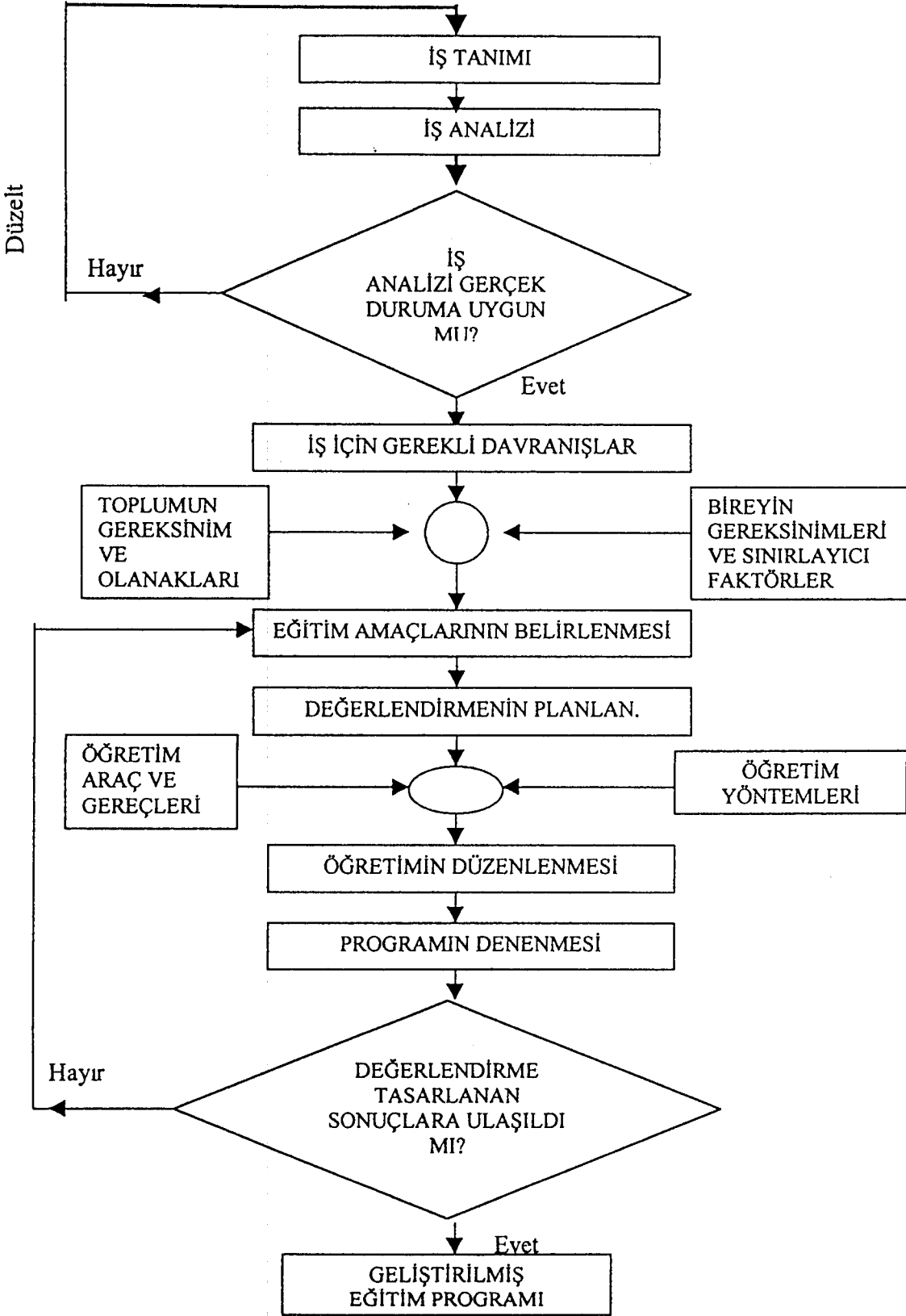
Program geliştirme, eğitim programlarının uygulanmasında en verimli sonuçları almak üzere yapılan etkinliklerin tümünü kapsamaktadır. Varış (1988, s.22), eğitim programlarının yapısını birbiriyle dayanışma halinde olan şu boyutlara ayırmıştır:

1. Programın geliştirileceği kurumun amaç ve işlevi,
2. Programın genel amaçları,
3. Programın kimlere verileceği,
4. Programın ne zaman verileceği,
5. Öğretim mekânı,
6. Öğrenim alanı,
7. Davranışsal amaçlar,
8. Giriş davranışlarının saptanması,
9. İçerik ve etkinlikler,
10. Öğretim elamanlarının seçiminde uygulanacak kriterler,
11. Süre, ayrıntılı zamanlama,
12. Uygulanacak yöntemler,
13. Kullanılacak öğretim araçları, yayınlar vb.
14. Destek faaliyetler,
15. Sosyal faaliyetler,
16. Maliyet/yarar,
17. Değerlendirme,
18. Geliştirme programı.

Varış, program geliştirirken yukarıda belirtilen her bir boyutun değerlendirilmesi ve geliştirilmesi gerektiğini de belirtmektedir.

Mesleki ve teknik eğitim programlarının hazırlanmasında, bireyin iş yaşamında belirli görevleri etkinlikle yapabilmesi için gerekli olan davranışlar temel alınır. Mesleki eğitimin etkinliği, eğitime konu olan işin doğru tanımlanmasına, iş analizinin bilimsel yöntemlerle yapılmasına ve analiz sonuçlarının gerçek iş yaşamına uygunluğuna bağlıdır.

Mesleki ve teknik eğitimde program geliştirme süreci şekil 2’de görülmektedir.

Şekil 2. Mesleki ve Teknik Eğitimde Program Geliştirme Süreci (Sezgin,1994, s.31).

Bir eğitim programının başarılı olabilmesi için, doğru amaçların saptanması ve tüm öğrencilerin program amaçlarına ulaşması gerekir. Ancak bu her zaman gerçekleşmeyebilir. Bu nedenle, programın uygulanması sonucunda, ulaşılmayan amaçların olup olmadığı belirlenmelidir. Amaçlara ulaşamamanın, programın hangi öğelerinden kaynaklandığını ortaya koymak ve gerekli düzeltmeleri yapmak amacıyla programın değerlendirilmesi gerekmektedir. Erden (1995, s.10), program değerlendirmeyi şöyle tanımlamaktadır:

Program değerlendirme, gözlem ve çeşitli ölçme araçları ile eğitim programlarının etkililiği hakkında veri toplama, elde edilen verilerin programın etkililiğinin işaretçileri olan ölçütlerle karşılaştırıp yorumlama ve programın etkililiği hakkında karar verme sürecidir.

Program değerlendirmeye ilişkin farklı yaklaşımlar görülmektedir. Bu farklı yaklaşımlara dayalı olarak geliştirilen farklı program değerlendirme modelleri vardır. Bunların başlıcaları şunlardır:

1. Amaca Dayalı Değerlendirme Modeli : Tyler'ın program geliştirme modeline dayalı olarak geliştirdiği bu modelin merkezinde, eğitim amaçları vardır. Hangi eğitim amaçlarına ulaşılmadığı belirlenir ve nedeni araştırılır. Bulunan nedene göre eğitim amaçları ya da öğrenme yaşantıları değiştirilir.

2. Metfessel-Michael Değerlendirme Modeli: Metfessel – Michael, değerlendirme sürecini sekiz adımda açıklamışlardır (Demirel, 1997, s.163-1664). Bir eğitim programının değerlendirmesini yapacak uzmanlar:

a. Eğitim dünyasındaki öğretmenler, yöneticiler, öğrenciler ve sıradan vatandaşların dolaylı ya da doğrudan değerlendirmede yer alması sağlanmalı,

b. Genelden özele doğru aşamalı olarak sıralanan amaçların yoğun paradigmasını geliştirmeli,

c. İkinci maddede oluşturulan özel amaçları programda uygulanabilir bir biçime dönüştürmeli,

d. Belirlenen amaçların ışığında programın etkililiğini bireyler üzerinden ölçebilecek ölçme araçları geliştirmeli,

e. Programın uygulandığı sürece, test ve diğer uygun araçları kullanarak düzenli gözlemler yapmalı,

f. Toplanan bilgileri analiz etmeli,

g. Programı felsefi anlamda değerlendirebilmede kullanılacak standartları ve değerleri açıklamalıdır,

h. Toplanan bilgilere dayanarak programın ileriye yönelik uygulanabilirliği konusunda öneriler geliştirmek söz konusu olur. Programın temellerinden olan genel amaçlar, özel amaçlar, yaşantılar ve araç-gereçlerin genel değerlendirmesi bu kapsamda yapılmalıdır.

3. Provus'un Farklar Yaklaşımı İle Değerlendirme Modeli: Malcolm Provus tarafından geliştirilen bu model, sistem yönetimi kuramına dayalı değerlendirmeyi dört bileşene ve beş evreye ayırır (Demirel, 1997, s.164-1665). Bu dört bileşen şunlardır:

a. Programın standartlarını belirleme.

b. Program edimini (performansını) belirleme.

c. Edimle standartları karşılaştırma.

d. Edimle standartlar arasında bir farklılığın olup olmadığını belirleme.

Edimle standartlar arasındaki farklılıklar, program hakkında karar vericilere, değişik seçenekler sunabilir. Malcolm Provus'un sistem yönetimi kuramına dayalı değerlendirme modeli şu evreleri kapsamaktadır:

Tasarım: Daha önce belirlenen ölçütlerle program tasarımı karşılaştırılır. Farklar belirlenerek, karar vericilere bildirilir.

Oluşturma: Program öğeleri (amaçlar, yöntemler, olanaklar vb.) ölçütlerle karşılaştırılır ve farklar belirlenir.

Süreçler: Öğrenci ve personel etkinlikleri değerlendirilir ve farklar belirlenir.

Ürün-Sonuç: Özel amaçlar göz önünde bulundurularak programın genel değerlendirmesi yapılır. Ürün, toplum ve okul ilişkisi yönünden değerlendirilir.

Program Sonuçları: Program sonuçları benzer program sonuçlarıyla karşılaştırılır. Programın ekonomik, politik ve toplumsal maliyeti karşılayıp karşılamadığı belirlenir.

4. Stake'in Uygunluk Olasılık Modeli: Stake'in modelinde, öğretmen ve yöneticiler, tasarlanan program ile gerçekleşen programın uygunluğunu belirlerler. Stake, değerlendirme sürecinde elde edilen bilgilerin, girdi, süreç ve çıktı (ürün) boyutlarında toplanabileceğini belirtir. Girdi; öğrenme-öğretme süreci öncesi var olan bütün etmenleri, süreç; öğrenme-öğretme sürecindeki tüm etkileşimleri, çıktı; akademik başarı, beceri ve tutum düzeyini içermektedir (Demirel, 1997, s.166).

5. Stufflebeam'in Çevre, Girdi, Süreç ve Ürün Modeli: Stufflebeam'e göre, değerlendirmenin amacı, programla ilgili karar vericilere bilgi sağlamaktır. Program geliştirme sürecinde ilgililerin, planlama, yapılandırma, uygulama ve yeniden düzenleme olmak üzere dört alanda karar vermesi gerekir. Bu kararlara dayanak olacak bilgiler; programın, çevre, girdi, süreç ve ürün aşamalarının değerlendirilmesiyle elde edilir. Çevrenin değerlendirilmesi ile amaçlar belirlenir. Programla ilgili tüm etkenler ve var olan durum analiz edilir. Girdinin değerlendirilmesinde, planlama ile uygulama arasındaki uyum belirlenir. Ürünün değerlendirilmesinde ise amaçlanan ürün ile gerçekleşen ürün karşılaştırılır. Programın uygulanmasına devam edilip edilmeyeceğine ya da nerede değişiklik yapılacağına karar verilir. Stufflebeam'e göre değerlendirme sürekli bir işlemdir (Demirel, 1997, s.167; Erden, 1995, s.13-14).

6. Eğitsel Eleştiri Modeli: Eisner tarafından gerçekleştirilen model, niteliksel incelemeye ağırlık verir. Eisner'e göre, nasıl bir sanat eseri uzmanı olan kişilerce eleştiriliyorsa, eğitim programı da benzer şekilde değerlendirilebilir. Bu modelde betimleme, yorumlama ve değerlendirme boyutları vardır. Betimsel boyutta eğitimin niteliği ortaya konur. Yani programın öğretmen ve öğrenciler üzerindeki etkileri araştırılır. Yorumlama boyutunda uygulanan programın olası sonuçları

belirlenir. Değerlendirme boyutunda ise, betimleme ve yorumlama boyutlarında elde edilen bulgulara dayalı olarak programın değeri ile ilgili yargılar geliştirilir (Erden, 1995, s. 14-15).

Erden'e (1995,s.11) göre, araştırmacılar, program değerlendirme araştırmalarında, bu modellerden konularına uygun olanı kullanabilirler ya da bu modellerden yararlanarak yeni bir model de geliştirebilirler.

Yapılan bu araştırmayla, sağlık meslek lisesi ilkyardı ve acil bakım bölümü eğitim programı, öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmiştir. Bu yolla, ilkyardı ve acil bakım bölümü eğitim programının etkililiği hakkında, güvenilir bilgiler elde edilebilir. Elde edilen bilgiler doğrultusunda programın geliştirilmesi ya da daha verimli kılınması olanaklıdır. Ancak, ilkyardı ve acil bakım bölümü eğitim programını değerlendirirken, öncelikle sağlık meslek liselerinin gelişimi, var olan durum ve ilkyardı ve acil bakım bölümü eğitim programının ortaya konulması gerekmektedir.

1.1.1. Sağlık Meslek Liselerinin Gelişimi ve Var Olan Durumu

Genel eğitim, tüm bireylerde ortak davranışlar geliştirmeyi amaçlar. Mesleki eğitimin amacı ise, bir meslek için gerekli olan davranışları kazandırmaktır. Mesleki eğitime girmek isteyen bireylerde bazı yeterliklerin gelişmiş olması önemlidir. Bireyin, sözlü ve yazılı iletişim becerileri kazanması, fiziksel ve kültürel çevreyi tanınması, geçerli sosyal değere sahip olması, çalışmaya ve mesleklere karşı ilgi duyması gerekir.

Türkiye'de, cumhuriyetle gelişmeye başlayan mesleki eğitimin, önceleri ilkokula dayalı iken, 1960'lı yıllardan sonra ortaokula dayalı olarak verilmeye başlandığı görüldür. Mesleki eğitim veren kurumlardan biri de Sağlık Bakanlığı'dır. Sağlık Bakanlığı'na bu yetkiyi veren hukuksal kaynaklar, 1593 sayılı "Umumi Hıfzısıhha

Kanunu” ve 181 sayılı kanun hükmünde kararnamedir. Sağlık Bakanlığı’nda, sağlık personeli eğitimi, Sağlık Eğitimi Genel Müdürlüğü’nce yürütülmektedir.

Türkiye, 1960 yılından sonra planlı kalkınma dönemine geçmiştir. 1961 yılında “Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Hakkında 224 Sayılı Kanun” çıkarılmıştır. Bu kanunla, en uzak köşedeki vatandaşa sağlık hizmetlerinin götürülmesini amaçlanmıştır. Ancak uygulamada yardımcı personel açığının var olduğu görülmüştür. Açılan çok sayıda okulla bu açık kapatılmaya çalışılmıştır.

Sağlık Bakanlığı’na bağlı, ortaokula dayalı, yardımcı sağlık personeli yetiştiren okulların eğitim programları 1961-62 öğretim yılında, yeniden düzenlenerek, öğretim süresi 4 yıla çıkarılmış ve sağlık koleji adını almıştır. Aynı yıl geliştirilen eğitim programları çerçevesinde, hemşirelik, ebelik, sağlık memuru, çevre sağlığı, laboratuvar, radyoloji teknisyenliği bölümleri oluşturularak, meslekte belirli dallarda yetişme gerçekleştirilmiştir. 1978 yılından sonra bu okullara “Sağlık Meslek Lisesi” adı verilmiştir.

1982-83 öğretim yılında, İstanbul Bakırköy’de, 1984-85 öğretim yılında İstanbul Zeynep Kâmil Sağlık Meslek Lisesi’nde anesteziyoloji, 1988-89 öğretim yılında Cebeci Atatürk Sağlık Meslek Lisesi’nde diş protez bölümü, 1994-95 öğretim yılında 15 sağlık meslek lisesinde tıbbi sekreterlik bölümü ve 1995-96 öğretim yılında bir çok sağlık meslek lisesinde ilkyardım ve acil bakım teknisyenliği bölümü açılmıştır. Böylece, var olan bölümlere yenileri eklenmiştir.

Sağlık Bakanlığı, Sağlık Meslek Liseleri Durum Değerlendirmesinde (1993, s.3) bakanlığın, Cumhuriyet dönemi itibariyle 1989 yılına kadar planlı bir şekilde, alt yapısı olan merkezi yerlerde 85 sağlık meslek lisesi açtığını belirtmektedir. Yine yapılan değerlendirmede 1989 yılından sonra, sağlık personeli eğitimi için yeterli ölçütleri taşımayan yerlere hızla yeni sağlık meslek liseleri açıldığını, hızlı okullaşma, eğitim için gerekli olan pek çok gereksinimi beraberinde getirdiği ve yeni sorunların ortaya çıktığı belirtilmektedir. Ulusoy ve Görgülü (1995, s.15) de bu konuda şu değerlendirmeyi yapmaktadırlar: 1988-89 öğretim yılından sonra, sağlık meslek liselerinin sayıları ne

yazık ki politik baskılarla bilinçsizce arttırılmıştır. Bu durum, bu okulların çöküşünü hızlandırmıştır.

27 mart 1992 tarihinde toplanan Birinci Ulusal Sağlık Kongresinde ve 30 haziran 1992 tarihinde toplanan 175. Yüksek Sağlık Şurasında, ebe ve hemşire eğitiminin yüksek öğrenime dayandırılması ön görülmüştür. Bu doğrultuda, Sağlık Bakanlığı ve Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) arasında bir protokol imzalanarak 1992-93 öğretim yılında, 82 sağlık meslek lisesinde, hemşirelik ve ebelikte lise sonrası eğitime geçilmiştir. Yüksek öğretim uygulamasına geçilmeyen okullarda laboratuvar, radyoloji, anestezi, diş protez, ortopedik cihaz ve protez, çevre sağlığı, tıbbi sekreterlik ve ilkyardım ve acil bakım alanlarında sağlık teknisyeni yetiştirilmesi planlanmıştır. Günümüzde, 321 sağlık meslek lisesinde, belirtilen bölümlerde, eğitim ve öğretim yapılmaktadır.

1.1.2. İlkyardım ve Acil Bakım Bölümü

Sağlık meslek liselerinde en son açılan bölüm, ilkyardım ve acil bakım teknisyenliği bölümüdür. Bu bölümü bitirenlerin görev tanımı şu şekilde yapılmaktadır (Sağlık Bakanlığı, Sağlık Eğitimi Genel Müdürlüğü Kayıtları, 1998 a):

Bireyi, aileyi, toplumu kazalardan koruyarak, toplumun sağlığını geliştiren, yükselten ve toplumun her kesimindeki kişilerin beden, ruhen ve sosyal yönden kazaya uğraması halinde tıbbın gerektirdiği bilgi ve becerilerle onlara ilkyardım bakımını planlayan, uygulayan ve kazazedeyi acil bakım ünitesine taşıyarak, acil bakımını sağlayan Sağlık Bakanlığı'nca tescil edilen bir okuldan mezun olan meslek mensubudur.

Özden'e (1997, s.135) göre, ilkyardım, yaşamı tehdit eden acil durumlarda, olay yerinde bulunan kişi veya kişiler tarafından, eldeki olanaklarla gerçekleştirilen yaşam kurtarıcı girişimlerdir. İlkyardım yapabilmek için doktor veya sağlık personeli olmak gerekmez. Çoğu zaman buna olanak da yoktur. Esatoğlu ve Alsancak'a (1999, s.62) göre, kazalardan sonraki ölümlerin %10'unun ilk beş dakikada, %50'sinin ilk yarım saatte olduğu düşünüldüğünde, ilkyardımın yeterli bilgiye sahip olan kişi tarafından en kısa zamanda gerçekleştirilmesinin önemi ortaya çıkmaktadır. İlk otuz

dakika içinde tam teşekküllü bir acil yardım ekibinin kaza yerine ulaşmasının güç olduğu dikkate alındığında, yaşam kurtarıcı bazı girişimleri herkesin bilmesi gerektiği söylenebilir. İlk yardım, olay yerinde, ilk yardım eğitimi almış kişinin varlığı yanında, gerekli araç ve gerece sahip acil yardım ekibi ile devamı zorunlu olan bir süreci gerektirmektedir. Acil yardım, temel yaşam desteğini sağlama, bunu sürdürme ve tedavi amacıyla bu işte bilgili kişilerce, örgütlü bir şekilde yapılan yardımdır. Olay yerinde ilk yardım, hastane öncesi acil bakım ve hasta nakli, hastane acil servisi “yaşam kurtarma zinciri” nin en önemli basamaklarıdır.

1.1.2.1. İlk yardım ve acil bakım teknisyeninin görevleri

İlk yardım ve acil bakım teknisyeninin görevleri şu şekilde sıralanmaktadır (Sağlık Eğitimi Genel Müdürlüğü Kayıtları, 1989 b):

1. Bireyi, aileyi ve toplumu kazalardan korumak için gerekli tedbirleri almak.
2. Kazalardan korunmak için sağlık eğitimi yapmak.
3. Alanıyla ilgili bilimsel gelişmeleri izlemek.
4. Alanıyla ilgili kayıtlar tutmak.
5. Kaybolan hayati işlevlerin yeniden kazandırılması için gerekli ilk yardım uygulamalarını yapmak.
6. Kazazedeyi doğru değerlendirerek, tanısını koymak.
7. Tanısını koyduğu kazazedeye doğru acil bakım ve tedaviyi uygulamak.
8. Kazazedenin uygun bir şekilde taşınmasını sağlamak.
9. Ambulans hizmetlerini yürütmek.
10. Haberleşmeyi sağlamak.
11. Görevi sırasında çevresiyle sağlıklı ve dengeli iletişim kurmak.
12. Görevini yaparken kendisini ve çevresini enfeksiyondan korumak.

İlk yardım ve acil bakım teknisyeninin alanıyla ilgili tedavi edici ve koruyucu sağlık eğitimi hizmetlerini yerine getirmesinin yanında bilimsel gelişmeleri izleyerek, mesleki gelişimini sürdürmesi de beklenmektedir.

1.1.2.2. İlk yardım ve acil bakım bölümü eğitim programı

İlk yardım ve acil bakım bölümü eğitim programına Çizelge 1’de yer verilmiştir.

Çizelge 1

İlkyardım ve Acil Bakım Bölümü Eğitim Programı

Amaçlar	İçerik	Süre (Saat)
1. İlkyardım ve acil bakımın temel bilgisi.	1. İnsan anatomisi ve fizyolojisi.	16
2. İlkyardım ve acil bakımla ilgili ilke ve kuralların bilgisi.	2. İletişim ve haberleşme.	18
3. İlkyardım ve acil bakımda yararlanılacak araç-gereç ve kaynakların bilgisi.	3. Yasal hak, görev ve sorumluluklar.	10
4. İlkyardım ve acil bakımla ilgili yöntemlerin bilgisi.	4. Sağlık kuruluşları ve özellikleri.	6
5. İlkyardım ve acil bakımın insan sağlığı üzerindeki önemini kavrayabilme.	5. İlkyardım ve acil bakımla ilgili araç-gereç, tıbbi cihazlar.	20
6. İlkyardım ve acil bakım uygulamalarında çabuk ve en uygun kararı verebilme.	6. Uygulamalı ilkyardım ve acil bakım esasları.	290
7. İlkyardım ve acil bakım sürecinin aşamalarını bağımsızca hastaya uygulayabilme.	7. Klinik-ambulans uygulaması.	360
8. İlkyardım ve acil bakımın gerektirdiği tıbbi araç ve gereçleri alanda kullanabilme.	8. Ambulans kullanımı.	---
9. İlkyardım ve acil bakımı kolaylaştırıcı niteliklerini, ilke ve yöntemlerinden hasta bakımında yararlanabilme.		
10. İlkyardım gerektiren durumlarda sıkça rastlanan sorunları uygulamalarla çözebilme.		
11. İlkyardımı izleyen sürede hastayı nereye ve nasıl ulaştırılabileceğine en kısa sürede karar verebilme gücü.		
12. Sağlık ekibi içinde kendisine düşen görevin bilinciyle uygulamalarda koordineli biçimde çalışabilme.		
13. Çevresindekilerle dengeli ve uyumlu iletişim kurabilme.		
14. İlkyardım ve acil bakımla ilgili yenilikleri izlemede kararlı davranabilme.		
15. İlkyardım ve acil bakımla ilgili üstlendiği görevin sorumluluğunu almaya istekli olabilme.		
16. İlkyardım ve acil bakımda, yaptığı işin gereği olan duygusal kontrolü kolay sağlayabilme.		
17. İlkyardım ve acil bakımda hastaların yaşamlarını sürdürdürebilmeleri için tüm insancıl önlemleri almada kararlı davranabilme.		
18. İlkyardım ve acil bakım gerektiren durumlarda gereksinim duyulan bakım ve tedavi, ilke ve aşamalarını hastaya güvenle uygulama becerisi.		
19. Ambulans kullanma becerisi.		
20. Yasal görev, hak ve sorumluluklarını kavrayabilme.		

Sağlık Bakanlığı, Sağlık Eğitimi Genel Müdürlüğü, 1996.

Çizelge 1 incelendiğinde, programda, öğrenme-öğretme süreçleri ve değerlendirme öğelerinin yer almadığı görülmektedir. Programın öğeleri arasında karşılıklı bir etkileşim vardır. Bu nedenle, bir öğedeki aksaklık diğer öğeleri de etkiler.

Program tasarıları uygulamaya kaynaklık ederler. Ancak program değerlendirme ve geliştirme çalışmalarında, program tasarımının yanında programın uygulama sürecinin temel alınması gerekir.

Bölümdeki derslerin yıllara göre dağılımı Çizelge 2’de görülmektedir.

Çizelge 2

İlkyardım ve Acil Bakım Bölümü Haftalık Ders Dağıtım Çizelgesi

	1. Sınıf			2. Sınıf			3. Sınıf			4. Sınıf		
	Ders	Lab.	Uyg.	Ders	Lab.	Uyg.	Ders	Lab.	Uyg.	Ders	Lab.	Uyg.
KÜLTÜR DERSLERİ												
Türk Dili ve Edebiyatı	4	-	-	3	-	-	3	-	-	-	-	-
Din Kültürü ve Ahlak Bil.	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Tarih	2	-	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-
T.C. İnk. Tar. ve Atatürkçülük	1	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-
Coğrafya	2	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-
Matematik	4	-	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-
Fizik	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kimya	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yabancı Dil	4	-	-	3	-	-	3	-	-	3	-	-
Beden Eğitimi	2	-	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-
Milli Güvenlik Bilgisi	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Müzik	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	25			17			16			3		
TEMEL BİLİM DERSLERİ												
Anatomi	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fizyoloji	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Epidemiyoloji	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Farmakoloji	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Genel Beslenme	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Psikoloji	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Sosyoloji	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Top. Tanıma ve İletişim	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Sağlık Hizmetlerinde Yönetim	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Sağlık Eğitimi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Bilgisayar Kullanımı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2
TOPLAM	11			8						6		2
ÖZEL MESLEK DERS.												
İlkyardım ve Kazalarda Yak.	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tıbbi Terminoloji	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Acil Sağlık Sistemi	-	-	-	2	-	-	-	-	-	3	-	8
Acil Bakım	-	-	-	3	-	4	4	-	5	2	-	6
Acil Yardım ve Kurtarma	-	-	-	2	-	4	4	-	4	2	-	5
Çevresel Aciller	-	-	-	-	-	-	4	-	3	-	-	-
Vücut Mekaniklerini Geliştirme	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-
TOPLAM	4			7		8	12		12	8	2	19
GENEL TOPLAM		40			40			40			40	

Çizelge 2 incelendiğinde, derslerin, kültür, temel bilim ve özel meslek dersleri başlıkları altında toplandığı görülmektedir. Her sınıfta haftada 40 saat ders okutulmaktadır. Birinci sınıfta derslerin tamamı kuramsal; ikinci sınıfta 32 saat kuramsal, 8 saat uygulama; üçüncü sınıfta 28 saat kuramsal, 12 saat uygulama; dördüncü sınıfta ise 17 saat kuramsal, 2 saat laboratuvar çalışması ve 21 saat uygulama biçimindedir. Programda seçmeli derslere yer verilmemiştir.

1.2. Bazı Ülkelerde ve Türkiye’de İlk ve Acil Yardım Eğitimi

Her ileri ülkenin ilk ve acil yardım ve tedavi hizmetlerine büyük önem verdiği bilinmektedir. Birçok ülkede on saatten başlayıp yirmi saate çıkan temel ilkyardım kursları düzenlenmektedir. Bu kursları tamamlayanlara, ilkyardım yapabileceklerini gösteren sertifikalar verilmektedir. Ayrıca, isteklilere 20-30 saat arasında, daha ileri düzeyde acil ilkyardım kursları verilmektedir. İleri kursların temel ilkyardım kurslarından farkı, yaralı ve çevresindekilere moral verilmesi, yaralının değerlendirildikten sonra soğukkanlılıkla yaşam kurtarıcı işlemlerin hızlı bir şekilde uygulanmasına yönelik pratik çalışmaların yoğun biçimde verilmesidir (Esatoğlu ve Alsancak,1999, s.63). Bu kurslarda, doktorlar, sertifikalı hemşireler, acil yardım teknisyenleri (EMT- Emergency Medical Technician) ve paramedikler (PM) eğitici olarak görev almaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada’da ambulanslarda paramedik adı verilen özel eğitilmiş personel görev yapmaktadır. Ambulans personeli, tıp doktorları tarafından formal kurslarda eğitilmektedir. Eğitimin amacı, hasta ya da yaralı kişiye paramedik tarafından tanı konması değildir. Paramediklere ambulansta bulunan cihazları doğru kullanma, karşılaştıkları durumları değerlendirme, sınıflama ve nakil sırasında hastaya yaklaşım öğretilir. Yine bu personele acil doğum, kalp rahatsızlıkları, akut şuur bozukluğu gibi bazı özel durumlarda bakım verme yeteneği kazandırılır. Gelişen yeni teknikler, cihazlar ve işlemler hakkında bilgileri tazeleyici eğitim kursları uygulanır. Eğitimde süreklilik vardır.

Amerika Birleşik Devletleri'nde Acil Tıp Teknisyenlerine 170 saat kuramsal, 500 saat uygulamalı dersin yanısıra 3-4 aylık hastane kursu verilmektedir (Esatoğlu ve Alsancak,1999, s.63).

Fransa'da, gezici (mobil) acil yardım hizmetinde hekimler çalışmaktadır. Bu hekimlerde, belli üniversiteler tarafından onaylanmış "Acil Hasta Bakım Formasyonu" ya da en az bir yıllık alan deneyimi aranır. Eğitimi devam eden tıp öğrencileri gezici ekibe eşlik edebilirler. Acil Bakım ve Reanimasyon Birimi bir üniversite hastanesinde yerleşmiştir ve hekimler için mezuniyet sonrası acil tıp ve kitlesel acil olay eğitimi sağlamaktadır.

Ege'ye (1995, s.65) göre, İsrail'de, Ta'aran dedikleri acil yardım ambulans ekiplerinde hizmet yapacak personel için 48 saatlik kurs vardır. Bu acil yardım kursu, temel ilkyardım kursu gördükten sonra uygulanır. Ambulansta çalışanlar her iki kursu almakta ve ayrıca yılda iki kez bilgi tazeleme kurslarına katılıp belge almaktadırlar.

İngiltere'de, acil yardım teknisyenliği kursu, İngiliz Acil Yardım Örgütü tarafından yürütülür. Kursu bitirenler, her an ve her yere ulaşabilecek gezici ambulans ekiplerinde çalışırlar. Ancak, bazı bölgelerde kentlerde yaşayan doktorlar, bu gezici ambulans gerektiğinde hizmet yapmak üzere evlerinde nöbetçi kalırlar. İngiltere'de, gezici ambulanslarda görev yapacak acil tedavi teknisyeni, kavrama ve karar verme yeteneği iyi olan, güçlü, moral vermesini bilen kişiler arasından dikkatle seçilir. Seçilenler, toplam 100 saatlik kuramsal kurs ve sınavdan sonra, 3-4 aylık hastane kursuna başlatılır. Kursun bitiminde ambulans ve acil yardımda uygulamalı sınavlar yapılır.

Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa'da ilkyardım eğitimini düzenleyen kuruluşlar Amerikan Hemşireler Derneği yönetiminde Amerikan Cerrahlar Koleji, Amerikan Acil Yardım Doktorları Koleji, Amerikan Anesteziyolojisler Derneği, Acil Tıp Teknisyenliği Ulusal Kurumu ve Uluslararası İtfaiye Servisi Eğitimcileri Derneğidir (Esatoğlu ve Alsancak,1999 s.63).

Türkiye’de sürücü kurslarında sürücülere 12 saat ilkyardım eğitimi verilmektedir. Ayrıca, Trafik Kazaları Yardım Vakfı tarafından, polislere ve halktan isteyen kişilere 15 saat İlkyardım kursu verilmektedir. İlkyardım eğitimi, doktorlar ve hemşirelerin yanı sıra ilk ve acil yardım eğitimi almış, sağlıkla ilgili okulları bitirenler tarafından verilmektedir.

Türkiye’de dört üniversitede Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu bünyesinde iki yıllık Ambulans ve Acil Yardım Teknikerliği programı uygulanmaktadır. Bu okullarda uygulanan eğitim, yurt dışındaki Acil Tıp Teknisyeni ve Paramedik eğitimiyle benzerlik göstermektedir. Ambulans ve Acil Yardım Teknikerliği mezunlarının görev tanımları “acil bakımı hastane dışında profesyonel düzeyde uygulayan kişiler” olarak belirtilmiştir.

Türkiye’de, ilk ve acil yardım hekimliği oldukça yeni bir uzmanlık dalıdır. 1 Nisan 1993’te yürürlüğe giren tüzük hükmüne göre eğitim süresi üç yıldır. Ayrıca, 1995-96 öğretim yılından itibaren, Sağlık Bakanlığı’na bağlı, Sağlık Meslek Liselerinde İlkyardım ve Acil Bakım Bölümleri açılmıştır. Bu okullarda, ortaöğretim düzeyinde, ilkyardım ve acil bakım eğitimi verilmektedir.

1.3. Eğitim Programı Değerlendirme Konulu Araştırmalar

Türkiye’de son yıllarda değişik düzey ve çeşitte eğitim programını değerlendirmeye yönelik birçok araştırma yapılmıştır. Bunlardan bazıları şunlardır:

Özyürek (1978), öğretmenlere yönelik hizmetiçi eğitim programlarının etkinliğini araştırmıştır. Sonuç olarak öğretmenlerin hizmetiçi eğitim uygulamalarını etkin bulmadıkları, bu konuda pek çok öneriler getirdikleri, bu önerilerin ise, ancak bakanlık ve üniversitelerin işbirliği içinde uygulamaya koyabilecekleri görüşünde oldukları görülmüştür.

Caner (1986) araştırmasında, anadolu lisesi eğitim programını değerlendirmiştir. Anadolu lisesi eğitim programının istenilen yeterlikte olmadığı sonucuna varmıştır.

Özer (1989), uzaktan eğitim yaklaşımıyla uygulanan eğitim önlisans programının öğretmenlik meslek bilgisini kazandırma yönünden etkililiğini araştırmıştır. Araştırma sonucunda programın önemli sayılabilecek ölçüde etkili olduğu ortaya konulmuştur.

Polat (1996), ortaokul milli tarih programını değerlendirmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin, milli tarih programını genelde yararlı ve uygun buldukları sonucuna varmıştır.

Bayraktar (1996), önlisans eğitimi veren sağlık hizmetleri meslek yüksek okulları programlarının değerlendirilmesi konulu araştırmasında, programın geliştirilmesi için gerekli önlemlerin alınması gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Ertemin (1997), 1992 yılından bu yana ilköğretim okullarında uygulanmakta olan resim-iş öğretim programını, resim iş dal öğretmenleri ile resim-iş dersi okutan sınıf öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda değerlendirmiştir. Araştırma sonucunda, programda bazı aksaklıklar bulunmakla beraber, genelde yararlı ve başarılı olduğu sonucuna varmıştır.

Anıl (1999), ilköğretim kurumlarında uygulanan sosyal bilgiler programını değerlendirmiştir. Araştırmada öğretmen görüşlerine dayalı olarak, ilköğretim okullarının dördüncü ve beşinci sınıflarında uygulanan sosyal bilgiler programının, programın öğeleri olan amaç, içerik, öğrenme-öğretme süreçleri ve değerlendirme açısından yeterli ölçüde etkili olmadığı sonucuna varmıştır.

Belet (1999), ilköğretim kurumlarında uygulanan hayat bilgisi programını değerlendirme konulu araştırmasında, öğretmenlerin ilköğretim okullarının birinci, ikinci ve üçüncü sınıflarında uygulanan hayat bilgisi programını, programın öğeleri açısından olumlu buldukları sonucuna varmıştır.

Varış'a (1988, s.26) göre, toplumsal dinamizm, eğitim programlarının dinamik olmasını gerektirmektedir. Eğitim programlarının dinamizmini nesnel süreçlere yöneltmek suretiyle, insan gücünü toplum isteklerine uygun nitelikte yetiştirmek olanaklı olacaktır. Bu nedenle, her düzeyde ve her çeşit eğitim programının, sürekli olarak bilimsel yöntemle değerlendirilmesi ve değerlendirme sonuçlarına dayalı olarak geliştirilmesi bir zorunluluktur.

Bir eğitim programı, günün koşullarına ve program geliştirme ilkelerine uygun bir biçimde hazırlansa bile, sürekli değişen ve gelişen koşullar, program öğeleri arasındaki dinamik ilişki ve öğretimden daha verimli sonuçlar elde etme isteği, eğitim programlarını değerlendirmeye yönelik araştırmaları gerekli kılmaktadır. Program değerlendirme çalışmaları sonucunda, uygulamadaki programın nitelikleri, varsa program ile ilgili sorunlar ve bu sorunlara yönelik öneriler ortaya konur. Böylece, programın düzeltilmesi yada geliştirilmesi olanaklı kılınır. Bu düşünceden yola çıkarak, sağlık meslek lisesi ilkyardım ve acil bakım bölümü eğitim programının işlevselliğine katkıda bulunmak için, uygulanmakta olan eğitim programı, araştırmanın amaçları doğrultusunda, programın uygulayıcısı olan öğretmenlerin görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmiştir.

İlkyardım ve acil bakım teknisyenliği bölümü eğitim programı, çağın gerektirdiği ara meslek elamanını yetiştirebilmekte midir? Amaçlara ulaşmada ne tür sorunlarla karşılaşmaktadır? Bu soruların yanıtlanması, ilkyardım ve acil bakım teknisyenliği bölümü eğitim programlarını geliştirme çabalarına katkı getirecektir.

1.4. Amaç

Bu araştırmanın temel amacı, sağlık meslek lisesi ilkyardım ve acil bakım bölümü eğitim programını, öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda değerlendirmek ve programla ilgili uygulama değeri olan öneriler geliştirmektir. Bu amaca bağlı olarak, yanıtlanması düşünülen sorular şunlardır :

1. Öğretmenlerin, sağlık meslek lisesi ilkyardım ve acil bakım bölümü eğitim programının;
 - a. Amaçlarına,
 - b. İçeriğine,
 - c. Öğrenme-öğretme süreçlerine,
 - d. Değerlendirme öğelerine ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Öğretmenlerin, eğitim programı ile ilgili sorunlara ilişkin görüşleri ve önerileri nelerdir?

1.5. Önem

Gelişmiş olarak nitelendirilen ülkeler, toplumun bir bütün olarak eğitim düzeyinin yükseltilmesi yanında, insan gücünün en iyi biçimde yetiştirilmesine de büyük önem vermektedirler. Ancak, gerçek verilere dayalı olarak planlanmamış bir eğitimin etkinliği savunulamaz. Yaşar'a (1990, s.75) göre,

Türkiye'de, kalkınma planlarında öngörülen eğitim amaçlarına ulaşmadaki başarısızlığın nedenleri arasında plan hedefleri ile program geliştirme arasında gerekli ilişkinin kurulamaması ve program geliştirme sürecinin önemli bir aşaması olan değerlendirmenin gereği gibi yapılamaması da yer almaktadır.

Her düzeydeki eğitim uygulamalarında olduğu gibi, sağlık personeli eğitiminin de bilimsel araştırmalar yoluyla değerlendirilmesi, varsa sorunların çözülmesi, eğitim sürecinin çağın ve toplumun koşullarına ve gereksinimlerine yanıt verecek bir yapı ve işleyişe ulaştırılması bir zorunluluktur.

Çağdaş sağlık anlayışı, sağlık hizmetlerinin bir ekip tarafından verilmesini gerektirmektedir. Ekip üyelerinin birbiriyle ilişkisi, bir motorun dişlilerinin birbiriyle ilişkisi gibidir. Ekip üyelerinden birinin yokluğu ya da yetersizliği sunulan hizmeti aksatır. Ecevit'e (1998, s.11) göre, Türkiye'de iş, trafik, tarım, ev ve spor kazalarında yılda yaklaşık 500.000 kişi yaralanmakta ve bunların 60.000'i sakat kalmakta, 10.000'e yakını ölmektedir. Diğer yandan, ilkyardım ve acil bakım hizmetleri alanındaki yetersizlikler medyada, sık sık haber konusu olmaktadır. İlkyardım ve acil bakım

teknisyenliği eğitimi ve bunu tamamlayan acil sağlık sistemi birlikte hayata geerilirse, sakat kalma ve ölümlerde %50 gibi hiç de azımsanmayacak bir azalma sağlanabilir.

Bu araştırma ile toplanan verilerin sağlık meslek lisesi ilkyardımda ve acil bakım eğitimi için alınacak kararlarda ilgili kişi ve kuruluşlara yardımcı olabileceği umulmaktadır. Program geliştirmenin, sürekli bir süreç olduğu dikkate alındığında, bu tür çalışmaların önemi daha da netleşmektedir. Ayrıca, böyle bir çalışmanın, konuyla ilgili yapılacak diğer çalışmalara katkı getireceği de umulmaktadır.

1.6. Sayıtlar

1. Araştırmanın kuramsal çerçevesini oluşturmak amacıyla yararlanılan kaynaklar, geçerli ve güvenilirdir.

2. Araştırma için başvurulan, sağlık meslek lisesi ğretmenlerinin görüşleri, eğitim programına ilişkin gerçek durumu yansıtmaktadır.

1.7. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. Araştırma rneklemine giren sağlık meslek lisesi ilkyardımda ve acil bakım bölümü eğitim programı,

2. 1998-1999 ğretim yılında, araştırma örneklemine giren sağlık meslek liselerinde çalışan meslek dersleri ğretmenlerinin uygulanan ankete verdikleri yanıtlarla sınırlıdır.

1.8. Tanımlar

Bu araştırmada kullanılan bazı kavramlar ve bunların anlamları şoyledir :

Sağlık Meslek Lisesi : Sağlık Bakanlığı'na bağlı, ilköğretim mezunu öğrencileri sınavla alan, 4 yıl süreli, öğrencilerini hem mesleğe hem de yüksek öğretime hazırlayan örgün eğitim ve öğretim kurumudur.

Eğitim Programı : Eğitim programı, bir eğitim kurumunun, çocuklar, gençler ve yetişkinler için sağladığı milli eğitimin ve kurumun amaçlarının gerçekleşmesine yönelik bütün etkinlikleri içerir. Öğretim, ders dışı eğitsel çalışmalar, özel günlerin kutlanması, geziler, kısa kurslar, rehberlik, sağlık vb. hizmetler ve fonksiyonlar bu çerçeveye girer (Varış, 1988, s.18).

Program Geliştirme : Program geliştirme, gerek okul içinde ve gerekse okul dışında Milli Eğitimin ve okulun amaçlarını etkinlikle geliştirmek ve gerçekleştirmek üzere düzenlenen içerik ve etkinliklerin, uygun yöntem, teknik, araç ve gereçlerle geliştirilmesine yönelmiş koordine çabalarının tümüdür (Varış, 1988, s.21).

Program Değerlendirme: Gözlem ve çeşitli ölçme araçları ile eğitim programlarının etkililiği hakkında veri toplama, toplanan verilerin programın etkililiğinin işaretçileri olan ölçütlerle karşılaştırıp yorumlama ve programın etkililiği hakkında karar verme sürecidir (Erden, 1995, s.10).

İlkyardım : Yaşamın tehdit altında olduğu durumlarda, olay yerinde bulunan kişilerce yapılan, yaşam kurtarıcı etkinliklerdir.

Acil Yardım : Acil yardım konusunda eğitilmiş kişilerce yapılan, temel yaşam desteği sağlayıcı ve tedavi edici etkinlikler bütünüdür.

2. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma modeli, araştırma evreni ve örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama aracı, aracın uygulanması ve elde edilen verilerin çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel yöntem ve teknikler açıklanmıştır.

2.1. Araştırma Modeli

Araştırma tarama modelindedir. Tarama modelleri, bir durumu olduğu biçimiyle ortaya koymayı amaçlayan araştırma modelleridir. Sağlık meslek lisesi ilkyardım ve acil bakım bölümü eğitim programı, programın uygulayıcısı olan öğretmenlerin uygulanan ankete vermiş oldukları yanıtlar doğrultusunda değerlendirilmiştir.

2.2. Evren ve Örneklem

Evren, araştırma sonuçlarının genellenmek istendiği elamanlar bütünüdür. Çalışma evreni ise, üzerinde çalışma yapılan elamanlardır. Araştırmalar, çalışma evreni içerisinde seçilen örnek kümeler üzerinde yapılır ve sonuçlar da sadece çalışma evrenine genellenebilir. Türkiye'deki bütün sağlık meslek liseleri bu araştırmanın konusuyla doğrudan ilgilidir. Bu nedenle Türkiye'deki sağlık meslek liseleri araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Ancak, Türkiye'deki sağlık meslek liselerinin sayısının fazla olması ve farklı bölümleri içermeleri nedeniyle, araştırma için daha dar kapsamlı bir evren, yani bir çalışma evreni belirlenmiştir.

Araştırmanın çalışma evrenini, 1998-99 öğretim yılında öğretim yapan tüm sağlık meslek liseleri ilkyardım ve acil bakım bölümü meslek dersleri öğretmenleri oluşturmaktadır. Çalışma evreninin bütünü üzerinde çalışmanın getireceği güçlükler nedeniyle, örneklem alma yoluna gidilmiştir.

Örnekleme, bir evrenden, belli kurallara göre seçilen ve seçildiği evreni temsil ettiği düşünülen kümedir. Araştırmanın çalışma evrenini oluşturan 117 sağlık meslek lisesi ilkyardım ve acil bakım bölümü arasından oransız küme örnekleme alma yoluna gidilmiştir. Alfabetik sırayla oluşturulan listeden, kümeler random yöntemi ile seçilmiştir.

Araştırma örneklemine giren okullar ve öğretmen sayıları Çizelge 3'te verilmiştir.

Çizelge 3
Araştırmanın Örnekleme

Okulun Adı	Öğretmen Sayısı
	s
1. Afyon Sandıklı Sağlık Meslek Lisesi	4
2. Ankara Polatlı Sağlık Meslek Lisesi	7
3. Çankırı Sağlık Meslek Lisesi	1
4. Çankırı Eldivan Sağlık Meslek Lisesi	2
5. Erzincan Atatürk Sağlık Meslek Lisesi	3
6. Giresun Şebinkarahisar Sağlık Meslek Lisesi	2
7. Gümüşhane Sağlık Meslek Lisesi	2
8. Hatay Dörtüol Sağlık Meslek Lisesi	4
9. Isparta Yalvaç Sağlık Meslek Lisesi	3
10. Kayseri Sağlık Meslek Lisesi	29
11. Kayseri Develi Sağlık Meslek Lisesi	8
12. Konya Seydişehir Sağlık Meslek Lisesi	1
13. Sakarya Geyve Sağlık Meslek Lisesi	2
14. Sinop 75. Yıl Cumhuriyet Sağlık Meslek Lisesi	1
15. Tokat Turhal Sağlık Meslek Lisesi	10
16. Trabzon Sürmene Sağlık Meslek Lisesi	1
17. Uşak Ulubey Sağlık Meslek Lisesi	11
18. Yozgat Sorgun Sağlık Meslek Lisesi	4
Toplam	95

Çizelge 3'te de görüldüğü gibi, araştırma örneklemini, 18 sağlık meslek lisesi ilkyardım ve acil bakım bölümünde görev yapan 95 meslek dersleri öğretmeni oluşturmaktadır.

1.3. Verilerin Toplanması

Araştırmanın amaçlarına ulaşmak üzere öncelikle geniş bir literatür taraması yapılmıştır. Program değerlendirme konulu birçok araştırma incelenmiştir. Sağlık meslek lisesi ilkyardım ve acil bakım bölümü eğitim programının değerlendirilmesi ile ilgili veriler, bu araştırma için geliştirilen “Sağlık Meslek Lisesi İlkyardım ve Acil Bakım Bölümü Eğitim Programı Değerlendirme Anketi” (Ek-1) aracılığıyla toplanmıştır. Anketin hazırlık aşamasında eğitim programı değerlendirme amacıyla hazırlanmış çeşitli anketler incelenmiş ve bunlardan yararlanılmıştır. Danışmanın da yardımıyla oluşturulan anket taslağı, üniversite öğretim üyelerinden oluşan program geliştirme uzmanlarının incelemesine sunulmuştur. Öneriler doğrultusunda geliştirilen anketin ilk denemesi, Sivrihisar Nurbiye Gülerce Sağlık Meslek Lisesi’nde yapılarak, ankete son biçimi verilmiştir.

Ankette, öğretmenlerin kişisel bilgilerini, programa ilişkin görüş ve önerilerini belirlemeye yönelik toplam 52 soru yer almıştır. Araştırma anketi, araştırma örneklemine giren okullardaki meslek dersleri öğretmenlerince yanıtlanmıştır. Okulların farklı illerde olması ve her birine ulaşma güçlüğü nedeniyle, anketin uygulaması posta aracılığıyla yapılmıştır.

2.4. Verilerin Çözümlemesi

İlgili literatür taramasında elde edilen bilgiler araştırmanın giriş bölümünde kullanılmıştır.

Uygulanan anket formlarının, istenilen biçimde doldurulup doldurulmadığı anket formları tek tek incelenerek belirlenmiştir. Bütün anket formlarının istenilen biçimde yanıtlandığı görülmüştür. Anket formlarındaki bilgiler, kodlanarak bilgisayara aktarılmıştır. Meslek dersleri öğretmenlerinin anket sorularına verdiği yanıtlar, araştırmanın amaçlarına uygun biçimde çözümlenmiştir. Çözümlemelerde frekans ve yüzde teknikleri kullanılmıştır. Verilerin istatistiksel çözümlenmesi bilgisayar

ortamında SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) paket programı kullanılarak yapılmıştır.

3. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırma probleminin çözümü için, anket formları ile toplanan verilerin analizi sonucu elde edilen bulgular ve bu bulgulara dayalı olarak yapılan yorumlara yer verilmiştir.

Kişisel bilgilere ilişkin bulgular verildikten sonra, eğitim programına ilişkin bulgular amaç, içerik, öğrenme-öğretme süreçleri ve değerlendirme boyutlarıyla ele alınmıştır. Daha sonra araştırmaya katılan öğretmenlerin eğitim programıyla ilgili genel görüş ve önerilerine yer verilmiştir.

3.1. Kişisel Bilgilere İlişkin Bulgular

3.1.1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyete göre dağılımları Çizelge 4'te verilmiştir.

Çizelge 4
Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımları

Öğretmenin Cinsiyeti	Öğretmen Sayısı s	Oranı Yüzde (%)
Kadın	72	75.8
Erkek	23	24.2
Toplam	95	100.0

Çizelge 4'te de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyetleri yönünden dağılımları birbirinden çok farklılık göstermektedir. Örnekleme giren öğretmenlerin çoğunluğunu %75.8 ile kadınlar oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan

öğretmenlerin %24.2'si ise erkektir. Bu durum, sağlık meslek liselerinde çalışan meslek dersleri öğretmenlerinin çoğunluğunun kadın olduğunu göstermektedir.

3.1.2. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Hizmet Sürelerine Göre Dağılımları

Araştırmaya katılan öğretmenlerin hizmet sürelerine göre dağılımları Çizelge 5'te verilmiştir.

Çizelge 5
Öğretmenlerin Meslekteki Hizmet Sürelerine Göre Dağılımları

Meslekteki Hizmet Süresi	Öğretmen Sayısı	Oranı
	s	Yüzde (%)
1-5 yıl	4	4.2
6-10 yıl	51	53.7
11-15 yıl	30	31.6
16-20 yıl	9	9.5
21 ve üstü	1	1.1
Toplam	95	100.0

Çizelge 5'te görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğretmenlerden, meslekteki hizmet süreleri 6-10 yıl olanların %53.7'lik bir oranla, diğer hizmet sürelerinde yer alan öğretmenlere göre daha fazla olduğu görülmektedir. Bu oranı %31.6 ile 11-15 yıl arasında öğretmenlik yapanlar izlemektedir. 16-20 yıl arasında öğretmenlik yapanlar %9.5 olarak sıralanırken, 1-5 yıl arasında görev yapan öğretmenler %4.2'lik bir orana sahiptir. Öğretmenlik mesleğinde çalışanların en azını da %1.1'lik bir oranla meslekteki ilk 21 ve üstü yılında olanlar oluşturmaktadır.

3.1.3. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Haftalık Ders Saatleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin haftalık ders saatlerine göre dağılımları Çizelge 6'da verilmiştir.

Çizelge 6
Öğretmenlerin Haftalık Ders Saatlerine Göre Dağılımları

Ders Saatleri	Öğretmen Sayısı	Oranı Yüzde (%)
10-15 saat	26	27.4
16-20 saat	29	30.5
21-25 saat	11	11.6
26 ve üstü saat	29	30.5
Toplam	95	100.0

Çizelge 6'da da görüldüğü gibi, öğretmenlerin %30.5'inin haftada 16-20 saat, %30.5'inin 26 ve üstü saat, %27.4'ünün 10-15 saat ve %11.6'sının 21-25 saat arasında ders yükleri bulunmaktadır.

Çizelgede de görüldüğü gibi, öğretmenlerin %72.6'sının haftada 15 saatten fazla ders yükü vardır.

3.1.4. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Bitirdikleri Okullar

Araştırmaya katılan öğretmenlerin bitirdikleri okullara göre dağılımları Çizelge 7'de verilmiştir.

Çizelge 7
Öğretmenlerin Bitirdikleri Okullara Göre Dağılımları

Öğretmenlerin Bitirdikleri Okul Türleri	Öğretmen Sayısı	Oranı Yüzde (%)
Hemşirelik Yüksek Okulu	13	13.7
Sağlık Eğitim Enstitüsü	73	76.8
Sağlık Eğitim Enstitüsü+Lisans Tamamlama	8	8.4
Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans	1	1.1
Toplam	95	100.0

Çizelge 7’de de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğretmenlerin (%76.8)’inin Sağlık Eğitim Enstitüsünü bitirdikleri görülmektedir. Hemşirelik Yüksek Okulundan mezun olan öğretmenler %13.7 dolayındadır. Öğretmenlerin %8.4’ü ise Sağlık Eğitim Enstitüsünden sonra lisans tamamlamışlardır. “Başka” seçeneğini işaretleyen bir öğretmen (%1.1) Halk Sağlığı Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans Yapmıştır.

3.1.5. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Hizmetiçi Eğitim Programlarına Katılımı

Araştırmaya katılan öğretmenlerin hizmetiçi eğitim programlarına katılımına göre dağılımları Çizelge 8’de verilmiştir.

Çizelge 8
Öğretmenlerin Hizmetiçi Eğitim Programlarına Katılımına Göre Dağılımları

Öğretmenlerin Hizmetiçi Eğitim Programlarına Katılımı	Öğretmen Sayısı	Oranı Yüzde (%)
Evet	43	45.3
Hayır	52	54.7
Toplam	95	100.0

Çizelge 8’de de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğretmenlerin hizmetiçi eğitim programlarına katılımı yönünden dağılımları birbirinden çok farklı olmamakla birlikte, çoğunluğunun %54.7’sinin herhangi bir hizmetiçi eğitim programına katılmadığı görülmektedir. Buna karşın öğretmenlerin %45.3’ü hizmetiçi eğitim programına katılmıştır.

3.1.6. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Alanlarıyla İlgili Hizmetiçi Eğitim Programına Gereksinimi

Araştırmaya katılan öğretmenlerin alanları ile ilgili hizmetiçi eğitim programına gereksinimi Çizelge 9’da verilmiştir.

Çizelge 9

Öğretmenlerin Alanları İle İlgili Hizmetiçi Eğitim Programına Gereksinimi

Öğretmenlerin Hizmetiçi Eğitim Programına Gereksinimi	Öğretmen Sayısı s	Oranı Yüzde (%)
Evet	73	76.8
Hayır	22	23.2
Toplam	95	100.0

Çizelge 9’da da görüldüğü gibi, öğretmenlerin büyük çoğunluğu %76.8’i alanlarıyla ilgili hizmetiçi eğitime gereksinim duyduğunu, %23.2’si ise alanlarıyla ilgili hizmetiçi eğitime gereksinim duymadığını belirtmiştir. Bu durum, meslek dersleri öğretmenlerinin alanlarıyla ilgili hizmetiçi eğitime gereksinim duyduğunu göstermektedir.

3.2. Eğitim Programına İlişkin Bulgular

3.2.1. Amaçlara İlişkin Bulgular

Bu bölümde, sağlık meslek lisesi ilkyardım ve acil bakım bölümünde uygulanan eğitim programının amaçlarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Ertürk'e (1994, s.33) göre, bireyin içinde yaşadığı toplumun bir yandan gereksinimleri ve bireyden beklentileri vardır; öte yandan aynı toplumda bireye sunulmuş ya da bireyin yararlanabileceği gizil olanaklar vardır. Bu durumda, eğitilen bireyin, toplum gereksinimlerine yanıt verirken var olan olanaklardan en üst düzeyde yararlanabilmesi önemlidir.

Program geliştirmecilerin, toplum gereksinimleri nelerdir? sorusunu öncelikle yanıtlamaları gerekir. Bu sorunun alanımızla ilgili alt soruları şunlardır: Toplumun, kaç ilkyardım ve acil bakım teknisyenine gereksinimi vardır? İlkyardım ve acil bakım teknisyeni hangi toplum gereksinimleri nedeniyle ne gibi özellikler taşımalıdır ki mesleğini yaparken o gereksinimleri en etkili şekilde karşılayabilsinler. İşte, programın amaçları, bireye kazandırılmak üzere seçilen özelliklerdir.

Sağlık meslek lisesi ilkyardım ve acil bakım bölümü eğitim programının amaçlarının toplum gereksinimlerini karşılamasına ilişkin görüşler Çizelge 10'da verilmiştir.

Çizelge 10

**Sağlık Meslek Lisesi İlk Yardım ve Acil Bakım Bölümü Eğitim Programının Amaçlarının
Toplum Gereksinimlerini Karşılmasına İlişkin Görüşler**

Eğitim Programının Amaçlarının Toplum Gereksinimlerini Karşılması	Öğretmen Sayısı	Oranı Yüzde (%)
Tamamen katılıyorum	24	25.3
Oldukça katılıyorum	17	17.9
Az katılıyorum	45	47.3
Hiç katılmıyorum	9	9.5
Toplam	95	100.0

Çizelge 10'da da görüldüğü gibi, öğretmenlerin, amaçlar toplum gereksinimlerini karşılayacak niteliktedir görüşüne %47.3'ü az katılıyorum, %25.3'ü tamamen katılıyorum, %17.9'u oldukça katılıyorum, %9.5'i hiç katılmıyorum yanıtını vermiştir. Öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda program amaçlarının yeniden gözden geçirilmesi gerektiği söylenebilir.

Sağlık meslek lisesi ilkyardım ve acil bakım bölümü eğitim programının amaçlarının öğrencilerin gereksinimlerini karşılamasına ilişkin görüşler Çizelge 11'de verilmiştir.

Çizelge 11

**Sağlık Meslek Lisesi İlk Yardım ve Acil Bakım Bölümü Eğitim Programının Amaçlarının
Öğrencilerin Gereksinimlerini Karşılmasına İlişkin Görüşler**

Eğitim Programının Amaçlarının Öğrencilerin Gereksinimlerini Karşılması	Öğretmen Sayısı	Oranı Yüzde (%)
Tamamen katılıyorum	13	13.7
Oldukça katılıyorum	23	24.2
Az katılıyorum	50	52.6
Hiç katılmıyorum	9	9.5
Toplam	95	100.0

Çizelge 11’de görüldüğü gibi, öğretmenlerin, amaçlar öğrencilerin gereksinimlerini karşılamada yeterlidir görüşüne %13.7 tamamen katılıyorum, %24.2 oldukça katılıyorum, %52.6 az katılıyorum, %9.5 hiç katılmıyorum, şeklinde yanıtlarken, %2.1’i yanıtı bırakmıştır.

Sezgin’e (1994, s.155) göre, etkili bir eğitim için, eğitim programlarının programa katılacak öğrencilerin ilgi ve gereksinimlerine yanıt verecek şekilde tasarlanması gerekir. Varış (1988, s.134-135) ise, eğitim amaçlarının karşılaması gereken koşullardan biri de insanların temel gereksinimlerini karşılayacak yönde olması gerektiğini belirtmektedir. Erden de (1995, s.26) eğitim, bireye bir kazanç sağlamazsa, bireylerin eğitim kurumlarına devam etme istekleri ve güdülerinin azaldığını bunun da programın başarısız olmasına neden olduğunu belirtmektedir.

Çizelgede de belirtilen görüşler doğrultusunda, programın etkililiği için, uzmanların, öğretmenlerin ve öğrencilerin katkılarıyla öğrenci gereksinimlerini karşılayacak nitelikte amaçların geliştirilmesi gerektiği söylenebilir.

Sağlık meslek lisesi ilkyardım ve acil bakım bölümü eğitim programının amaçlarının program içeriğiyle tutarlılığına ilişkin görüşler Çizelge 12’de verilmiştir.

Çizelge 12

Sağlık Meslek Lisesi İlkyardım ve Acil Bakım Bölümü Eğitim Programının Amaçlarının Program İçeriğiyle Tutarlılığına İlişkin Görüşler

Eğitim Programının Amaçlarının Program İçeriğiyle Tutarlılığı	Öğretmen Sayısı s	Oranı Yüzde (%)
Tamamen katılıyorum	10	10.5
Oldukça katılıyorum	28	29.5
Az katılıyorum	52	54.7
Hiç katılmıyorum	5	5.3
Toplam	95	100.0

Çizelge 12’de de görüldüğü gibi, öğretmenler, amaçlar, program içeriği ile tutarlıdır görüşünü %54.7 az katılıyorum, %29.5 oldukça katılıyorum, %10.5 tamamen katılıyorum, %5.3 hiç katılmıyorum şeklinde yanıtlamıştır.

Mesleki eğitim program amaçları, iş ve görevin özellikleri esas alınarak belirlenmelidir. Program tasarımcısının, belirlenen amaçları gerçekleştirecek ya da belirlenen işin yapılabilmesini sağlayacak içeriği saptaması gerekir. Program amaçlarına dayalı olarak geliştirilen içerikte, deneme sonuçlarına göre ve alandaki gelişmeler dikkate alınarak değişiklikler yapılabilir. Bireyin davranışlarında istenen değişimin gerçekleşebilmesi için program amaçlarının program içeriğiyle uyumlu olması gerekir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yarısından çoğu (%54.7), amaçlar, program içeriğiyle tutarlıdır görüşüne az katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir. Bu nedenle, program içeriğinin yeniden ele alınması gerektiği söylenebilir.

Sağlık meslek lisesi ilkyardım ve acil bakım bölümü eğitim programının amaçlarının birbiriyle tutarlılığına ilişkin görüşler Çizelge 13’te verilmiştir.

Çizelge 13

Sağlık Meslek Lisesi İlk Yardım ve Acil Bakım Bölümü Eğitim Programının Amaçlarının Birbiriyle Tutarlılığına İlişkin Görüşler

Eğitim Programının Amaçlarının Birbiriyle Tutarlılığı	Öğretmen Sayısı s	Oranı Yüzde (%)
Tamamen katılıyorum	13	13.7
Oldukça katılıyorum	33	34.7
Az katılıyorum	44	46.3
Hiç katılmıyorum	5	5.3
Toplam	95	100.0

Çizelge 13’te de görüldüğü gibi, öğretmenler, eğitim programının amaçları birbiriyle tutarlıdır görüşüne %46.3 az katılıyorum, %34.7 oldukça katılıyorum, %13.7 tamamen katılıyorum, %5.3 hiç katılmıyorum şeklinde yanıtlamışlardır.

Varış'a (1988, s.140-141) göre, tutarsız amaçlar, davranışları tutarsız olan insanların yetişmesine, bireylerin uyumsuzluğuna, sosyal gerginliklere ve insan gücü kaybına neden olmaktadır. Bu nedenle program amaçlarının çelişki göstermemesi gerekir.

Erden, (1995, s.28) aynı konuda, bir eğitim programının başarılı olması için hem genel ve özel amaçların kendi içinde tutarlı, hem de genel amaçlar ile özel amaçların birbiriyle tutarlı olması gerekir demektedir. Amaçların kendi içinde tutarlı olması, amaçlarla kazandırılmak istenilen özelliklerin birbiriyle çelişmemesi ile olanaklıdır.

Öğretmenlerin, program amaçlarının birbiriyle tutarlılığına ilişkin görüşlerinin %46.3 az katılıyorum, %5.3 ise hiç katılmıyorum biçiminde olması, amaçların tutarlılık açısından da incelenmesi gerektiğini gösterir.

Sağlık meslek lisesi ilkyardım ve acil bakım bölümü eğitim programının amaçlarının açık bir biçimde ifade edilmesine ilişkin görüşler Çizelge 14'te verilmiştir.

Çizelge 14

Sağlık Meslek Lisesi İlk Yardım ve Acil Bakım Bölümü Eğitim Programının Amaçlarının Açık Bir Biçimde İfade Edilmesine İlişkin Görüşler

Eğitim Programının Amaçlarının Açık Bir Biçimde İfade Edilmesi	Öğretmen Sayısı s	Oranı Yüzde (%)
Tamamen katılıyorum	24	25.3
Oldukça katılıyorum	31	32.6
Az katılıyorum	37	37.9
Hiç katılmıyorum	3	3.2
Toplam	95	100.0

Çizelge 14'te de görüldüğü gibi öğretmenler, amaçlar açık bir biçimde ifade edilmiştir görüşüne %37.9 az katılıyorum, %32.6 oldukça katılıyorum, %25.3 tamamen katılıyorum, %3.2 hiç katılmıyorum şeklinde yanıtlamışlardır.

Amaçların işe yarayabilmesi için, öğrenme-öğretme süreci sonunda, kazandırılmak istenen özellikleri açıkça belirtmesi, farklı yorumlara neden olmaması gerekir. Bu durumda, sağlık meslek lisesi ilkyardım ve acil bakım bölümü öğrencilerinin, öğretim sonunda hangi davranışları kazanacaklarının açık bir şekilde belirlendiğini söylemek güçtür diyebiliriz.

3.2.2. İçeriğe İlişkin Bulgular

Bu bölümde, sağlık meslek lisesi ilkyardım ve acil bakım bölümünde uygulanan eğitim programının içerik boyutuna ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Eğitim programın içeriği, program amaçlarını gerçekleştirecek temel kaynaktır. Amaçlar ve öğrencilerin giriş davranışlarıyla uyumlu, iş analizine dayalı olarak geliştirilen, iş yaşamının gereksinimlerini karşılayan bilgi, beceri ve tutumlardan oluşur.

Meslek dersleri içeriğinin amaçları gerçekleştirme yeterliliğine ilişkin görüşler Çizelge 15'te verilmiştir.

Çizelge 15

Meslek Dersleri İçeriğinin Amaçları Gerçekleştirme Yeterliliğine İlişkin Görüşler

Meslek Dersleri İçeriğinin Yeterliliği	Öğretmen Sayısı	Oranı
	s	Yüzde (%)
Çok yeterli	4	4.2
Oldukça yeterli	34	35.8
Az yeterli	50	52.6
Hiç yeterli değil	7	7.4
Toplam	95	100.0

Çizelge 15'te de görüldüğü gibi, öğretmenlerin %52.6'sı meslek dersleri içeriğinin amaçları gerçekleştirmede az yeterli, %35.8'i oldukça yeterli, %7.4'ü hiç yeterli değil, %4.2'si çok yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Buna göre, meslek dersleri içeriğinin amaçları gerçekleştirecek düzeyde olmadığı, içeriğin yeniden düzenlenmesi gerektiği söylenebilir.

Meslek dersleri içeriğinin öğrenci ilgi ve gereksinimlerini karşılama yeterliğine ilişkin görüşler Çizelge 16'da verilmiştir.

Çizelge 16
Meslek Dersleri İçeriğinin Öğrenci İlgi ve Gereksinimlerini Karşılama Yeterliğine İlişkin Görüşler

Meslek Dersleri İçeriğinin İlgi ve Gereksinimleri Karşılama Yeterliği	Öğretmen Sayısı s	Oran Yüzde (%)
Çok yeterli	7	7.4
Oldukça yeterli	27	28.4
Az yeterli	55	57.9
Hiç yeterli değil	6	6.3
Toplam	95	100.0

Çizelge 16'da da görüldüğü gibi, öğretmenlerin %57.9'u meslek dersleri içeriğinin öğrenci ilgi ve gereksinimlerini karşılamada az yeterli, %28.4'ü oldukça yeterli, %7.4'ü çok yeterli, %6.3'ü hiç yeterli olmadığını belirtmişlerdir.

Öğrencilerin ilgi ve gereksinimlerini karşılayacak nitelikte olan bilgiler, aynı zamanda öğrenci için anlamlı ve önemlidir. Öğrenci, günlük yaşamda, iş yaşamında gerekli olduğuna inandığı bilgiyi öğrenirken daha çok güdülenir ve başarılı olur. İçeriğin seçiminde, öğrencilerin ilgi ve gereksinimlerinin dikkate alınması programın etkinliğini artırır. Bu nedenle, eğitim programı içeriğinin öğrenci ilgi ve gereksinimlerine göre yeniden düzenlenmesi gerektiği söylenebilir.

Meslek derslerinin içeriğine ilişkin görüşler Çizelge 17'de verilmiştir.

Çizelge 17
Meslek Derslerinin İçeriğine İlişkin Görüşler

Meslek Derslerinin İçeriği	Öğretmen Sayısı	Oranı Yüzde (%)
İşe ve yaşama dönük bilgiler yer alıyor	34	35.8
Daha çok ansiklopedik ve ezbere bilgiler yer alıyor	38	40.0
Önemli, dayanıklı ve geçerli bilgiler yer alıyor	13	13.7
Başka	8	8.4
Cevapsız	2	2.1
Toplam	95	100.0

Çizelge 17’de de görüldüğü gibi, öğretmenlerin %40’ı meslek dersleri içeriğinde daha çok ansiklopedik ve ezber bilgilerin yer aldığını, %35.8’i işe ve yaşama dönük bilgilerin yer aldığını, %13.7’si önemli, dayanıklı ve geçerli bilgilerin yer aldığını belirtmiştir. Başka seçeneğini işaretleyen öğretmenler (%8.4) ise bilgilerin eski, yetersiz ve yaşama dönük olmadığı görüşünde birleştikleri görülmektedir. Bulgular incelendiğinde, meslek dersleri içeriğinin amaçlar ve gelişmeler doğrultusunda yeniden belirlenmesi ve düzenlenmesi gerektiği söylenebilir.

Meslek derslerinin düzenleniş biçimine ilişkin görüşler Çizelge 18’de verilmiştir.

Çizelge 18
Meslek Derslerinin Düzenleniş Biçimine İlişkin Görüşler

Meslek Derslerinin Düzenlenmesi	Öğretmen Sayısı	Oranı Yüzde (%)
Dersler birbiriyle ilişkili ve birbirini tamamlayıcı niteliktedir	31	32.6
Derslerin bazıları ilişkili, bazıları değildir	59	62.1
Derslerin birbiriyle hiçbir ilişkisi yoktur	-	
Başka	4	4.2
Cevapsız	1	1.1
Toplam	95	100.0

Çizelge 18 incelendiğinde, öğretmenlerin %62.1'i meslek derslerinin bazıları ilişkili bazıları değildir görüşünü paylaşırken, %32.6'sı derslerin birbiriyle ilişkili ve birbirini tamamlayıcı nitelikte olduğunu belirtmektedir. Başka seçeneğini işaretleyen öğretmenler (%4.2) derslerin birbirini tamamlayacak şekilde düzenlenmediğini, bazı konuların çok sık tekrarlandığını belirtmiştir.

Ertürk'e (1994, s.95) göre, her öğrenme yaşantısı, kendinden önce gelene dayalı ve sonra geleni hazırlayıcı olmalıdır ki, öğrencilerin istedik yönde gelişmelerine yardım edebilsin. İçeriği meydana getiren bütün dersler ya da öğrenme yaşantıları, hem tutarlı, hem de birbirlerini pekiştirecek biçimde ilişkili düzenlenirse eğitim programı daha etkili olacaktır. Veriler incelendiğinde, meslek derslerinin düzenleniş biçiminin birbirlerini tamamlayıcı nitelikte olmadığı söylenebilir.

Meslek alanındaki gelişmelerin içeriğe yansıtılma durumuna ilişkin görüşler Çizelge 19'da verilmiştir.

Çizelge 19
Meslek Alanındaki Gelişmelerin İçeriğe Yansıtılma Durumuna İlişkin Görüşler

Meslek Alanındaki Gelişmelerin İçeriğe Yansıtılması	Öğretmen Sayısı	Oran Yüzde (%)
Çok yeterli	4	4.2
Oldukça yeterli	19	20.0
Az yeterli	65	68.4
Hiç yeterli değil	7	7.4
Toplam	95	100.0

Çizelge 19 incelendiğinde, öğretmenlerin %68.4'ü meslek alanındaki gelişmelerin içeriğe yansıtılmasının az yeterli, %20'si oldukça yeterli, %7.4'ünün hiç yeterli olmadığını, %4.2'si çok yeterli olduğunu belirtmişlerdir.

Meslek alanındaki gelişmelerden habersiz olmak, sunulan hizmetin niteliğini ve verimini olumsuz etkileyecektir. Bu nedenle, meslek alanındaki gelişmelerin içeriğe

yansıtılması önemlidir. Öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda, meslek alanındaki gelişmelerin içeriğe yansıtılmadığı söylenebilir.

Meslek alanındaki gelişmelerin içeriğe yansıtılmamasının nedenlerine ilişkin görüşler Çizelge 20’de verilmiştir.

Çizelge 20

Meslek Alanındaki Gelişmelerin İçeriğe Yansıtılmamasının Nedenlerine İlişkin Görüşler

Meslek Alanındaki Gelişmelerin İçeriğe Yansıtılmamasının Nedenleri	Öğretmen Sayısı s	Oranı Yüzde (%)
Gelişmelerle ilgili kaynakların sağlanamaması	45	62.5
Eski içeriğe bağlı kalınması	17	23.6
Derslerin sürelerinin az olması nedeniyle gelişmelere yer verilmemesi	3	4.2
Başka	7	9.7
Toplam	95	100.0

Çizelge 20 incelendiğinde, meslek alanındaki gelişmelerin içeriğe yansıtılmasının az yeterli ya da hiç yeterli olmadığı görüşünde olan öğretmenler, bunun nedenlerini %62.5 gelişmelerle ilgili kaynakların sağlanamaması, %23.6 eski içeriğe bağlı kalınması, %4.1 derslerin sürelerinin az olması olarak belirtmişlerdir. Başka seçeneğini işaretleyen öğretmenler, %9.7’si, bu durumun nedenlerini kaynak, araç-gereç ve uygulama alanlarının yetersizliği olarak belirtmişlerdir.

Verilerde de görüldüğü gibi, meslek alanındaki gelişmelerle ilgili kaynak, araç-gereçlerin sağlanamaması ve eski içeriğe bağlı kalmak istenmesi nedeniyle, alandaki gelişmelerin içeriğe yansıtılmadığı söylenebilir.

İçerikte yer alan bilgilerin sunuluş sırasının öğrenme ilkelerine uygunluğu ile ilgili görüşler Çizelge 21’de verilmiştir.

Çizelge 21
İçerikte Yer Alan Bilgilerin Sunuluş Sırasının Öğrenme İlkelerine
Uygunluğu İle İlgili Görüşler

İçeriğin Sunuluş Sırasının Öğrenme İlkelerine Uygunluğu	Öğretmen Sayısı	Oranı Yüzde (%)
Çok yeterli	6	6.3
Oldukça yeterli	40	42.1
Az yeterli	45	47.4
Hiç yeterli değil	4	4.2
Toplam	95	100.0

Çizelge 21’de de görüldüğü gibi, öğretmenlerin %47.4’ü içerikte yer alan bilgilerin sunuluş sırasının öğrenme ilkelerine uygunluğunun az yeterli, %42.1’i oldukça yeterli , %6.3’ü çok yeterli, %4.2’si hiç yeterli değil şeklinde yanıtlamıştır.

İçerik somuttan soyuta, basitten karmaşığa, yakın çevre ve zamandan uzağa doğru sıralanmalıdır. Bu biçimde sıralama, bilginin elde edilmesini kolaylaştıracak, programın etkinliğini arttıracaktır. Öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda, programda içeriğin sunuluşunda öğrenme ilkelerine yetirince uyulmadığı söylenebilir.

3.2.3. Öğrenme-Öğretme Süreçlerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde, sağlık meslek lisesi ilkyardım ve acil bakım bölümünde uygulanan eğitim programının öğrenme-öğretme süreçlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir

Eğitim programının, öğrenme-öğretme süreçleri ögesi, öğrenmenin nasıl gerçekleştirileceği ile ilgilidir. Öğrenme-öğretme süreçleri, öğretmen, öğrenci, çeşitli yaklaşım, yöntem, teknik, araç-gereç, öğretim çevresi ve öğretime ayrılan süreyi kapsayan dinamik bir yapıdır.

Derslere ayrılan sürenin amaçları gerçekleştirme yeterliliğine ilişkin görüşler Çizelge 22’de verilmiştir.

Çizelge 22

Derslere Ayrılan Sürenin Amaçları Gerçekleştirme Yeterliliğine İlişkin Görüşler

Derslere Ayrılan Sürenin Amaçları Gerçekleştirme Yeterliliği	Öğretmen Sayısı	Oranı Yüzde (%)
Çok yeterli	19	20.0
Oldukça yeterli	45	47.4
Az yeterli	26	27.4
Hiç yeterli değil	5	5.3
Toplam	95	100.0

Çizelge 42'deki veriler incelendiğinde, öğretmenlerin %47.4'ü derslere ayrılan sürenin amaçları gerçekleştirmede oldukça yeterli, %27.4'ü az yeterli , %20'si çok yeterli, %5.3'ü hiç yeterli değil görüşündedirler.

Eğitim amaçlarının öğrenciye kazandırılmasında, öğretim ortamında harcanan süre önemli değişkenlerden biridir. Sürenin belirlenmesinde davranışların sayısı, düzeyi ve öğrencinin öğrenme hızı dikkate alınmalıdır. Bulgulara dayalı olarak meslek derslerine ayrılan sürenin amaçları gerçekleştirmede yeterli olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin derslere karşı tutumlarına ilişkin görüşler Çizelge 23'te verilmiştir.

Çizelge 23

Öğrencilerin Derslere Karşı Tutumlarına İlişkin Görüşler

Öğrencilerin Derslere Karşı Tutumu	Öğretmen Sayısı	Oranı Yüzde (%)
Çok olumlu	12	12.6
Oldukça olumlu	43	45.3
Az olumlu	35	36.8
Hiç olumlu değil	5	5.3
Toplam	95	100.0

Çizelge 23'te de görüldüğü gibi, öğretmenlerin %45.3'ü öğrencilerin derslere karşı tutumlarının oldukça olumlu, %36.8'i az olumlu, %12.6'sı çok olumlu, %5.3'ü hiç olumlu olmadığını belirtmiştir.

Öğrencilerin derslere yönelik tutumları, derslerle ilgili başarılarını etkileyen önemli etkenlerden biridir. Dersleri, okulu, mesleği sevmeyen öğrencinin başarılı olması güçtür. Bulgular doğrultusunda, öğrencilerin derslere karşı tutumlarının büyük ölçüde olumlu olduğu söylenebilir.

Derslerin öğretiminde yapılanlara ilişkin görüşler Çizelge 24'te verilmiştir.

Çizelge 24
Derslerin Öğretiminde Yapılanlara İlişkin Görüşler

Derslerin Öğretimi	Öğretmen Sayısı	Oranı Yüzde (%)
Ders kitabını aynen izlerim	1	1.1
Ders kitabıyla beraber yardımcı kaynaklar da kullanırım	89	93.6
Herhangi bir kitaba bağlı kalmadan dersi işlerim	3	3.2
Cevapsız	2	2.1
Toplam	95	100.0

Çizelge 24'te de görüldüğü gibi, derslerin öğretiminde yapılanlara ilişkin olarak öğretmenlerin %93.6'sı ders kitabıyla beraber yardımcı kaynaklar kullandığını, %3.2'si herhangi bir kitaba bağlı kalmadan dersi işlediğini, %1.1'i ders kitabını aynen izlediğini belirtmiştir.

Öğretmen, öğrenme-öğretme ortamının önemli öğelerinden biridir. Öğretmen davranışlarının öğretim ilkelerine uygunluğu ve öğretmenin nasıl bir model olduğu öğrenci başarısını etkiler. Sönmez'e (1995, s. 110) göre, öğretmenin yetişmişlik düzeyi ve deneyimleri ne olursa olsun, her derse değişik ve yeni kaynaklardan yararlanarak

hazırlıklı girmelidir. Bulgular incelendiğinde, meslek dersleri öğretmenlerinin büyük oranda, ders kitabıyla beraber yardımcı kaynaklardan da yararlandığı söylenebilir.

Kullanılan ders kitaplarının dersin amaçlarının gerçekleştirilmesinde yeterliğine ilişkin görüşler Çizelge 25'te verilmiştir.

Çizelge 25
Kullanılan Ders Kitaplarının Dersin Amaçlarının Gerçekleştirilmesinde
Yeterliğine İlişkin Görüşler

Ders Kitaplarının Dersin Amaçlarını Gerçekleştirme Yeterliliği	Öğretmen Sayısı s	Oranı Yüzde (%)
Çok yeterli	3	3.2
Oldukça yeterli	26	27.4
Az yeterli	56	58.9
Hiç yeterli değil	10	10.5
Toplam	95	100.0

Çizelge 25'te de görüldüğü gibi, öğretmenler %58.9'u ders kitaplarının dersin amaçlarını gerçekleştirmede az yeterli, %27.4'ü oldukça yeterli, %10.5'i hiç yeterli değil, %3.2'si çok yeterli görüşünü belirtmiştir.

Ders kitabı, öğretmen ve öğrencilerin öğretim programının amaçları doğrultusunda yapacakları etkinlikler için, en eski ve yaygın temel kaynaktır. Ders kitaplarının, öğrenme-öğretme süreçlerine ilişkin işlevlerini etkin bir şekilde yerine getirebilmeleri için bazı nitelikleri taşımaları gerekir. İçerik yönünden kitaplar, ders programının amaçlarına uygun, edebi değeri olan ve bilimsel bilgi içeren nitelikte olmalıdır. Bulgular incelendiğinde, meslek derslerinde kullanılan kitapların, derslerin amaçlarını gerçekleştirmede yeterli olmadığı söylenebilir.

Kullanılan ders kitaplarının öğrencilerin ilgi ve gereksinimlerini karşılama yeterliğine ilişkin görüşler Çizelge 26’da verilmiştir.

Çizelge 26

Kullanılan Ders Kitaplarının Öğrencilerin İlgi ve Gereksinimlerini Karşılama Yeterliğine İlişkin Görüşler

Ders Kitaplarının Öğrencilerin İlgi ve Gereksinimlerini Karşılama Yeterliği	Öğretmen Sayısı	Oranı Yüzde (%)
Çok yeterli	3	3.2
Oldukça yeterli	23	24.2
Az yeterli	61	64.2
Hiç yeterli değil	8	8.4
Toplam	95	100.0

Çizelge 26 incelendiğinde, öğretmenlerin %64.2’si ders kitaplarının öğrencilerin ilgi ve gereksinimlerini karşılamada az yeterli, %24.2’si oldukça yeterli, %8.4’ü hiç yeterli değil, %3.2’si çok yeterli görüşünü belirtmişlerdir.

Ders kitaplarının, ders programlarının amaçlarına uygunluğunun yanında görsel düzen ve fiziksel açıdan da taşınmaları gereken nitelikler vardır. Ders kitaplarının gerek malzeme, gerekse görsel düzen açısından özensiz hazırlanması, öğrencilerin kitaba ve derse karşı ilgisinin azalmasına neden olabilir. Meslek derslerinde kullanılan ders kitaplarının, öğrencilerin ilgi ve gereksinimlerini karşılamada yeterli olmadığı söylenebilir.

Kullanılan ders kitaplarının öğrencilerin düzeylerine uygunluğuna ilişkin görüşler Çizelge 27’de verilmiştir.

Çizelge 27

Kullanılan Ders Kitaplarının Öğrencilerin Düzeylerine Uygunluğuna İlişkin Görüşler

Ders Kitaplarının Öğrencilerin Düzeylerine Uygunluğu	Öğretmen Sayısı	Oranı Yüzde (%)
Düzeylerinin üstünde	6	6.3
Düzeylerine uygun	54	56.8
Düzeylerinin altında	28	29.5
Başka	4	4.2
Cevapsız	3	3.2
Toplam	95	100.0

Çizelge 27’de de görüldüğü gibi, öğretmenlerin %56.8’i ders kitaplarının öğrencilerin düzeylerine uygun, %29.5’i düzeylerinin altında, %6.3’ü düzeylerinin üstünde olduğunu belirtmişlerdir. Başka seçeneğini işaretleyen öğretmenler, (%4.2) bazı ders kitaplarının öğrencilerin düzeyine uygun, bazılarının uygun olmadığı ve bazı önemli konuların çok yüzeysel ele alındığı görüşünde birleşmişlerdir.

Ders kitaplarının öğrencilerin yaş ve bilgi düzeyine uygun olması önemlidir. Ayrıca birbirini tamamlayan alanlar, konular arasında bir bütünlük sağlanması, öğrencilerin bilgilerini daha verimli olarak değerlendirmesine yardımcı olacaktır.

Meslek dersleri öğretmenlerinin yarısından fazlası (%56.8), ders kitaplarını öğrencilerin düzeyine uygun bulmaktadır. Ders kitaplarını, öğrencilerin düzeyinin altında ve üstünde bulan öğretmenlerin toplam oranı da (%40) dikkat çekicidir.

Öğretme yöntemleri, öğrencileri program amaçlarına ulaştırmak için izlenen yollardır. Yöntemle, belli öğretim teknikleri ve araçları kullanılarak öğrenme-öğretim süreci etkinlikleri bir plan çerçevesinde düzenlenmesi ve yürütülmesi amaçlanır. Öğretim yöntemleri genel olarak, geleneksel ve çağdaş yöntemler şeklinde sınıflandırılabilir. Geleneksel yöntemlerin merkezinde öğretmen vardır. Öğretmen aktif olup, etkinlikleri yürütür. Öğrenciler ise pasiftir. Çağdaş öğretim yöntemlerinde

merkezde öğrenci vardır. Öğretmen, öğrenciye öğrenmesinde rehberlik eder. Günümüzde, öğrencilerin öğrenme-öğretme sürecine aktif olarak katılmasını sağlayan yöntemlerin önem kazandığı bilinmektedir. Öğretme ünitesinin amaçları, öğrencinin gelişim düzeyi, öğretim ortamının olanakları ve öğretmenin öğretim yöntemleri konusundaki yeterliliği, yöntem seçimini etkileyen başlıca değişkenlerdir.

Anlatım yönteminin öğretimde uygulanmasına ilişkin görüşler Çizelge 28’de verilmiştir.

Çizelge 28
Anlatım Yönteminin Öğretimde Uygulanmasına İlişkin Görüşler

Yöntemin Uygulanma Sıklığı	Öğretmen Sayısı s	Oranı Yüzde (%)
Çok sık	45	47.4
Oldukça sık	41	43.2
Ara sıra	8	8.4
Hiç	0	0
Cevapsız	1	1.1
Toplam	95	100.0

Çizelge 28’de de görüldüğü gibi, öğretmenlerin %47.4’ü anlatım yöntemini öğretimde çok sık, %43.2’si oldukça sık, %8.4’ü ara sıra kullandığını belirtmiştir.

Görüşler doğrultusunda öğretmenlerin, geleneksel bir yöntem olan anlatım yöntemini çok sık kullandıkları söylenebilir.

Soru-cevap yönteminin öğretimde uygulanmasına ilişkin görüşler Çizelge 29’da verilmiştir.

Çizelge 29
Soru-Cevap Yönteminin Öğretimde Uygulanmasına İlişkin Görüşler

Yöntemin Uygulanma Sıklığı	Öğretmen Sayısı s	Oranı Yüzde (%)
Çok sık	40	42.1
Oldukça sık	47	49.5
Ara sıra	6	6.3
Hiç	1	1.1
Cevapsız	1	1.1
Toplam	95	100.0

Çizelge 29'da görüldüğü gibi, öğretmenlerin yaklaşık olarak yarısı (%49.5), öğretimde soru-cevap yöntemini oldukça sık, %42.1'i çok sık , %6.3 ara sıra uyguladığını belirtmiştir.

Bulgular incelendiğinde, öğretmenlerin soru-cevap yöntemini çok sık kullandıkları söylenebilir.

Grup tartışması yönteminin öğretimde uygulanmasına ilişkin görüşler Çizelge 30'da verilmiştir.

Çizelge 30
Grup Tartışması Yönteminin Öğretimde Uygulanmasına İlişkin Görüşler

Yöntemin Uygulanma Sıklığı	Öğretmen Sayısı s	Oranı Yüzde (%)
Çok sık	8	8.4
Oldukça sık	20	21.1
Ara sıra	58	61.1
Hiç	7	7.4
Cevapsız	2	2.1
Toplam	95	100.0

Çizelge 30'da da görüldüğü gibi, öğretmenlerin %61.1'i grup tartışması yöntemini öğretimde ara sıra, %21.1'i oldukça sık, %8.4'ü çok sık uyguladığını, %7.4 ise hiç uygulamadığını belirtmiştir. Bulgular incelendiğinde, özellikle vâka incelemesinde etkili olacak grup tartışması yönteminin pek sık kullanılmadığı görülmektedir.

Problem çözme yönteminin öğretimde uygulanmasına ilişkin görüşler Çizelge 31'de verilmiştir.

Çizelge 31
Problem Çözme Yönteminin Öğretimde Uygulanmasına İlişkin Görüşler

Yöntemin Uygulanma Sıklığı	Öğretmen Sayısı s	Oranı Yüzde (%)
Çok sık	3	3.2
Oldukça sık	15	15.8
Ara sıra	49	51.6
Hiç	26	27.4
Cevapsız	2	2.1
Toplam	95	100.0

Çizelge 31'de de görüldüğü gibi, öğretmenlerin %51.6'sı öğretimde problem çözme yöntemini ara sıra kullandığını, %27.4'ü hiç kullanmadığını, %15.8'i oldukça sık ve %3.2'si çok sık kullandığını belirtmiştir.

Öğretmen görüşleri doğrultusunda, öğrenci merkezli, kalıcı öğrenmeler ve bilimsel tutum kazandıran bu yöntemin sık kullanılmadığı söylenebilir.

Gözlem yönteminin öğretimde uygulanmasına ilişkin görüşler Çizelge 32'de verilmiştir.

Çizelge 32
Gözlem Yönteminin Öğretimde Uygulanmasına İlişkin Görüşler

Yöntemin Uygulanma Sıklığı	Öğretmen Sayısı s	Oranı Yüzde (%)
Çok sık	11	11.6
Oldukça sık	24	25.3
Ara sıra	38	40.0
Hiç	20	21.1
Cevapsız	2	2.1
Toplam	95	100.0

Çizelge 32’de de görüldüğü gibi, öğretmenlerin %40.0’ı öğretimde gözlem yöntemini ara sıra, %25.3’ü oldukça sık, %11.6’sı çok sık uyguladığını ve %21.1’i hiç uygulamadığını belirtmiştir.

Gözlem yöntemi, özellikle klinik uygulamalarda hasta ya da yaralıların problemlerinin belirlenmesi açısından önemlidir. Görüşler doğrultusunda gözlem yönteminin pek sık kullanılmadığı söylenebilir.

Örnek olay yönteminin öğretimde uygulanmasına ilişkin görüşler Çizelge 33’te verilmiştir.

Çizelge 33
Örnek Olay Yönteminin Öğretimde Uygulanmasına İlişkin Görüşler

Yöntemin Uygulanma Sıklığı	Öğretmen Sayısı s	Oranı Yüzde (%)
Çok sık	23	24.2
Oldukça sık	37	38.9
Ara sıra	22	23.2
Hiç	11	11.6
Cevapsız	2	2.1
Toplam	95	100.0

Çizelge 33'de de görüldüğü gibi, öğretmenlerin %38.9'u öğretimde örnek olay yöntemini oldukça sık, %24.2'si çok sık , %23.2'si ara sıra kullandığını, %11.6'sı ise hiç kullanmadığını belirtmişlerdir.

Örnek olay yöntemi, gerçek yaşamda karşılaşılan problemlerin sınıf ortamında çözülmesi yoluyla öğrenmenin sağlandığı bir yöntemdir. Özellikle herhangi bir becerinin kazandırılmasında bu yöntem etkilidir. Öğretmen görüşleri doğrultusunda bu yöntemin sık kullanıldığı söylenebilir.

Gösteri yönteminin öğretimde uygulanmasına ilişkin görüşler Çizelge 34'te verilmiştir.

Çizelge 34
Gösteri Yönteminin Öğretimde Uygulanmasına İlişkin Görüşler

Yöntemin Uygulanma Sıklığı	Öğretmen Sayısı s	Oranı Yüzde (%)
Çok sık	8	8.4
Oldukça sık	30	31.6
Ara sıra	40	42.1
Hiç	16	16.8
Cevapsız	1	1.1
Toplam	95	100.0

Çizelge 34'te görüldüğü gibi, öğretmenlerin %42.1'i öğretimde gösteri yöntemini ara sıra , %31.6'sı oldukça sık, % 8.4' ü çok sık kullandığını, %16.8'i ise hiç kullanmadığını belirtmiştir.

Gösteri yöntemi, bir işlemin yapılmasını, bir aracın çalıştırılmasını öğretmede etkili bir yöntemdir. Bulgular incelendiğinde, bu yöntemin pek sık kullanılmadığı söylenebilir.

Öğretim yönteminin seçiminde göz önünde bulundurulan etkenlere ilişkin görüşler Çizelge 35'te verilmiştir.

Çizelge 35

Öğretim Yönteminin Seçiminde Göz Önünde Bulundurulan Etkenlere İlişkin Görüşler

Öğretim Yönteminin Seçiminde Göz Önünde Bulundurulan Etkenler	Öğretmen Sayısı s	Oranı Yüzde (%)
Dersin amaçları	76	80.0
Dersin süresi	43	45.3
Dersin ve konunun özelliği	78	82.1
Öğrenci sayısı	23	24.2
Öğretmenin yöntemlerle ilgili bilgisi	24	25.3

Öğretmenlerin birden fazla seçenek işaretlemeleri istendiği için çizelge 35'te toplam sayı (s) ve yüzde (%) alınmamıştır.

Çizelge 35'te görüldüğü gibi, öğretmenlerin %82.1'i öğretim yönteminin seçiminde dersin ve konunun özelliklerini, %80'i dersin amaçlarını, %45.3'ü dersin süresini, %25.3'ü öğretmenlerin yöntemlerle ilgili bilgisini, %24.2'si öğrenci sayısını göz önünde bulundurduklarını belirtmişlerdir.

Öğretimin etkinliğinde uygun yöntemlerin seçilmesi önemlidir. Öğretmenlerin yöntem seçiminde, büyük ölçüde dersin amaçları, konunun özellikleri ve sürenin etkili olduğu söylenebilir.

Sınıf mevcutlarına ilişkin görüşler Çizelge 36'da verilmiştir.

Çizelge 36
Sınıf Mevcutlarına İlişkin Görüşler

Sınıf Mevcudu	Öğretmen Sayısı s	Oranı Yüzde (%)
25 ve daha az	6	6.3
26-30	26	27.4
31-35	61	64.2
36-40	2	2.1
Toplam	95	100.0

Çizelge 36’da görüldüğü gibi, öğretmenlerin %64.2’si sınıf mevcutlarının 31-35, %27.4’ü 26-30, %6.3’ü 25 ve daha az, %2.1’ i 36-40 olduğunu belirtmiştir.

Öğrencinin öğrenme-öğretme sürecine etkin katılımını belirleyen bir etken de sınıf mevcududur. Kavrama düzeyinde davranışsal amaçlar kazandırılmak ya da güdümlü tartışma yöntemi kullanılmak istendiğinde öğrenci sayısının 20’den az olması gerekir. Öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda, sağlık meslek lisesi ilkyardım ve acil bakım bölümlerinde sınıf mevcutlarının büyük oranda 31-35 arasında olduğu söylenebilir.

Derslerin işlenişinde öğrencilerin derse katılmalarına ilişkin görüşler Çizelge 37’de verilmiştir.

Çizelge 37
Derslerin İşlenişinde Öğrencilerin Derse Katılmalarına İlişkin Görüşler

Öğrencilerin Derse Katılma Durumu	Öğretmen Sayısı s	Oranı Yüzde (%)
Çok yeterli	6	6.3
Oldukça yeterli	47	49.5
Az yeterli	37	38.9
Hiç yeterli değil	3	3.2
Cevapsız	2	2.1
Toplam	95	100.0

Çizelge 37'deki veriler incelendiğinde, öğretmenlerin %49.5'i öğrencilerin derse katılımını oldukça yeterli, %38.9'u az yeterli, %6.3'ü çok yeterli olduğunu, %3.2'si hiç yeterli olmadığını belirtmiştir.

Öğrenmenin gerçekleşmesi bir ölçüde öğrencilerin program amaçları doğrultusundaki etkinliklerine bağlıdır. Bu nedenle, öğrencinin, kendi öğrenme sorumluluğunu yüklenmesi ve sürece aktif olarak katılması gerekir. Öğrenmeye katılma derecesinde ise, öğretim hizmetinin niteliği ve öğrencilerin uygun giriş özellikleri etkilidir. Öğretmenlerin büyük bir bölümünün öğrencilerin derse katılımını oldukça yeterli bulmalarına karşın %38.9'unun "az yeterli" bulması dikkat çekicidir.

Derse katılımı engelleyen nedenlere ilişkin görüşler Çizelge 38'de verilmiştir.

Çizelge 38
Derse Katılımı Engelleyen Nedenlere İlişkin Görüşler

Derse Katılımı Engelleyen Nedenler	Öğretmen Sayısı s	Oranı Yüzde (%)
Sınıfların kalabalık olması	15	26.8
Derse yeterince güdülenmeme	22	39.2
Öğretmen öğrenci ilişkilerinde sorunların bulunması	1	1.8
Başka	18	32.2

Öğretmenlerin birden fazla seçenek işaretlemeleri istendiği için Çizelge 38'de toplam sayı (s) ve yüzde (%) alınmamıştır.

Çizelge 38'de de görüldüğü gibi, öğrencilerin derse katılımı konusunda az yeterli ya da hiç yeterli değil görüşünde olan öğretmenler, bunun nedenlerini %39.2'si derse yeterince güdülenmeme, %26.8'i sınıfların kalabalık olması, %1.8'i öğretmen-öğrenci ilişkilerinde sorunların bulunması olarak belirtmişlerdir.

Başka seçeneğini işaretleyen öğretmenler (%32.2), öğrencilerin derse katılımını engelleyen nedenleri; uygulama, araç-gereç ve olanaklarının yetersizliği, uygun

öğrencilerin seçilmemiş olması, öğrencilerin gelecek kaygıları, öğrencilerin derse hazırlıklı gelmemeleri ve şartsız kurul olarak sıralamışlardır.

Eğitim araçları, öğrenme ve öğretmede etkinlik sağlamak amacıyla, özel olarak hazırlanmış yardımcı ortamlardır. Bir öğretim etkinliği ne kadar çok duyu organına etki ederse, o oranda kalıcı olacağı bilinmektedir. Aynı zamanda, öğrenme-öğretim sürecinde eğitim araçları öğrenci motivasyonunu artırır. Bu nedenle, etkin bir öğretimde araç ve gereçler önemli bir yer tutmaktadır.

Derslerin işlenişinde araç-gereçleri kullanma durumuna ilişkin görüşler Çizelge 39'da verilmiştir.

Çizelge 39

Derslerin İşlenişinde Araç-Gereçleri Kullanma Durumuna İlişkin Görüşler

Araç-Gereçleri Kullanma Durumu	Öğretmen Sayısı s	Oranı Yüzde (%)
Çok sık kullanıyorum	15	15.8
Oldukça sık kullanıyorum	49	51.6
Az kullanıyorum	31	32.6
Hiç kullanmıyorum	0	0
Toplam	95	100.0

Çizelge 39'da görüldüğü gibi, öğretmenlerin %51.6'sı araç-gereçleri derslerinde oldukça sık , %32.6'sı az, %15.8'i çok sık kullandığını belirtmiştir. Öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda araç-gereçlerin oldukça sık kullanıldığı söylenebilir.

Araç-gereçlerin öğretimde kullanılmama nedenlerine ilişkin görüşler Çizelge 40'ta verilmiştir.

Çizelge 40

Araç-Gereçlerin Öğretimde Kullanılmama Nedenlerine İlişkin Görüşler

Araç-Gereçlerin Kullanılmama Nedenleri	Öğretmen Sayısı s	Oranı Yüzde (%)
Okulda araç-gereç yok	16	34.1
Sınıfların kalabalık oluşu araç-gereç kullanımını engelliyor	6	12.7
Araç-gereçleri kullanmayı bilmiyorum	1	2.1
Derslerinde araç-gereç kullanmaya gerek yok	8	17.0
Başka	16	34.1

Öğretmenlerin birden fazla seçenek işaretlemeleri istendiği için Çizelge 40'ta toplam sayı (s) ve yüzde (%) alınmamıştır.

Çizelge 40'ta da görüldüğü gibi, araç-gereçleri az kullanıyorum görüşünde olan öğretmenler, bunun nedenlerini %34.1'i okulda araç-gereç yok, %17'si derslerimde araç-gereç kullanmaya gerek yok, %12.7'si sınıfların kalabalık oluşu araç-gereç kullanımını engelliyor, %2.1' i araç-gereç kullanmayı bilmiyorum şeklinde belirtmiştir.

Başka seçeneğini işaretleyen öğretmenler (%34.1), derslerde araç-gereç kullanmama nedenlerini, derslerin özelliği gereği ve konuya uygun araç gerecin olmaması olarak belirtmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda, okullarda yeterince araç-gereç olmadığı söylenebilir.

Öğretimde araç-gereçlerin kullanılma sıklığına ilişkin görüşler Çizelge 41'de verilmiştir.

Çizelge 41
Öğretimde Araç-Gereçlerin Kullanılma Sıklığına İlişkin Görüşler

Araç-Gereçlerin Kullanma Sıklığı	Çok sık		Oldukça sık		Ara sıra		Hiç		Cevapsız		Toplam	
	s	Yüzde (%)	s	Yüzde (%)	s	Yüzde (%)	s	Yüzde (%)	s	Yüzde (%)	s	Yüzde (%)
Yazı Tahtası	49	51.6	31	32.6	14	14.7	0	0	1	1.1	95	100
Tepegöz	4	4.2	20	21.1	40	42.1	28	29.5	3	3.2	95	100
Video	4	4.2	14	14.7	40	42.1	34	35.8	3	3.2	95	100
Slayt Makinası	2	2.1	3	3.2	20	21.1	67	70.5	3	3.2	95	100
Fotoğraf ve Resim	18	18.9	32	33.7	24	25.3	19	20.0	2	2.1	95	100
Model	15	15.8	26	27.4	25	26.3	26	27.4	3	3.2	95	100
Bilgisayar	2	2.1	3	3.2	0	0	87	91.6	3	3.2	95	100

Çizelge 41 incelendiğinde, öğretmenlerin, %51.6'sının yazı tahtasını çok sık , %32.6'sı oldukça sık, %14.7'sinin ara sıra kullandığı görülmektedir. Yazı tahtasının öğretimde çok sık kullanıldığı söylenebilir.

Öğretmenlerin %42.1'i tepegözü ara sıra, %21.1'i oldukça sık, %4.2'si çok sık kullandığını, %29.5'i ise hiç kullanmadığını belirtmiştir. Tepegözün pek sık kullanılmadığı söylenebilir.

Öğretmenlerin %42.1'i video'yu ara sıra, %14.7'si oldukça sık, %4.2'si çok sık kullandığını, %35.8'i hiç kullanmadığını belirtmiştir. Video'nun pek kullanılmadığı söylenebilir.

Öğretmenlerin %75.5'i öğretimde slayt makinesini hiç kullanmadığını, %21.1'i ara sıra kullandığını belirtmiştir. Slayt makinesinin öğretimde kullanılmadığı söylenebilir.

Öğretmenlerin %18.9'u öğretimde fotoğraf ve resimleri çok sık, %33.7'si oldukça sık, %25.3'ü ara sıra kullandığını, %20.0'ı ise hiç kullanmadığını belirtmiştir. Öğretim sırasında fotoğraf ve resimlerin oldukça sık kullanıldığı söylenebilir.

Öğretmenlerin %13.8'i öğretimde modelleri çok sık, %27.4'ü oldukça sık, %26.3'ü ara sıra kullandığını, %27.4'ü ise hiç kullanmadığını belirtmiştir.

Belirli bir becerinin öğretilmesinde, bir bütünün parçalarını ve parçalar arasındaki ilişkileri anlatmada, bir gerçeğin anlaşılmasında modeller önemli yer tutar. Bu nedenle, meslek derslerinin etkinliğinde modellerin önemi yadsınamaz. Öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda, modellerin yeterli sıklıkta kullanılmadığı söylenebilir.

Öğretmenlerin %91.6'sı, öğretimde bilgisayarı hiç kullanmadığını, %3.2'si oldukça sık, %2.1'i çok sık kullandığını belirtmiştir. Öğretimde bilgisayarın kullanılmadığı söylenebilir.

Klinik uygulama yerlerinin yeterliliğine ilişkin görüşler Çizelge 42'de verilmiştir.

Çizelge 42 incelendiğinde, öğretmenlerin %57.9'u klinik uygulama yerlerinin araç-gereç ve fiziki olanaklar yönünden az yeterli, %28.4'ü oldukça yeterli, %7.4'ü çok yeterli, %4.2'si hiç yeterli olmadığını belirtmiştir. Böylece, öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu, klinik uygulama yerlerinin araç-gereç ve fiziki olanaklar yönünden yeterli olmadığını görüşündedir.

Öğretmenlerin, %48.4'ü hasta sayısının az yeterli, %31.6'sı oldukça yeterli, %9.5'i çok yeterli, %8.4'ü hiç yeterli olmadığını belirtmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu, klinik uygulama yerlerindeki hasta sayılarının yeterli olmadığını görüşündedir.

Öğretmenlerin %53.7'si vâka çeşidinin az yeterli, %23.2'si oldukça yeterli, %5.3'ü çok yeterli, %15.8'i hiç yeterli olmadığını belirtmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda, klinik uygulama yerlerinde vâka çeşidinin yeterli olmadığı söylenebilir.

Öğretmenlerin %51.6'sı eğitici personel sayısının az yeterli, %22.1'i oldukça yeterli", %2.1'i çok yeterli, %22.1'i ise hiç yeterli olmadığını belirtmiştir. Böylece, klinik uygulama yerlerindeki eğitici personel sayısının yeterli olmadığı söylenebilir.

Öğretmenlerin %54.7'si klinik uygulama alanında çalışan memur-öğrenci ilişkileri düzeyinin az yeterli, %27.4'ü oldukça yeterli, %2.1'i çok yeterli, %13.7'si ise hiç yeterli olmadığını belirtmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu, klinik uygulama yerlerinde çalışan memur-öğrenci ilişki düzeyinin istenilen yeterlilikte olmadığını görüşündedir.

Çizelge 42
Klinik Uygulama Yerlerinin Yeterliliğine İlişkin Görüşler

Klinik Uygulama Yerlerinin Yeterliliği	Çok yeterli		Oldukça yeterli		Az yeterli		Hiç yeterli değil		Cevapsız		Toplam	
	s	Yüzde (%)	s	Yüzde (%)	s	Yüzde (%)	s	Yüzde (%)	s	Yüzde (%)	s	%
Araç-gereç ve fiziki olanaklar	7	7.4	27	28.4	55	57.9	4	4.2	2	2.1	95	100
Hasta sayısı	9	9.5	30	31.6	46	48.4	8	8.4	2	2.1	95	100
Vaka çeşidi	5	5.3	22	23.2	51	53.7	15	15.8	2	2.1	95	100
Eğitici personel	2	2.1	21	22.1	49	51.6	21	22.1	2	2.1	95	100
Uygulama alanında çalışan memur-öğrenci ilişkilerinin düzeyi	2	2.1	26	27.4	52	54.7	13	13.7	2	2.1	95	100

Rehberlik ve eğitsel çalışmaların yeterliğine ilişkin görüşler Çizelge 43'te verilmiştir.

Çizelge 43
Rehberlik ve Eğitsel Çalışmaların Yeterliğine İlişkin Görüşler

Rehberlik ve Eğitsel Çalışmaların Yeterliği	Öğretmen Sayısı s	Oranı Yüzde (%)
Çok yeterli	4	4.2
Oldukça yeterli	30	31.6
Az yeterli	52	54.7
Hiç yeterli değil	8	8.4
Cevapsız	1	1.1
Toplam	95	100.0

Çizelge 43 incelendiğinde, öğretmenlerin büyük bir bölümü, %54.7'si rehberlik ve eğitsel çalışmaların az yeterli, %31.6'sı oldukça yeterli, %4.2'si çok yeterli, %8.4'ü hiç yeterli olmadığını belirtmiştir.

Kuzgun'a (1988, s.5) göre, rehberlik, bireye kendini anlaması, çevredeki olanakları tanınması ve doğru tercihler yaparak kendini gerçekleştirmesine yardımcı olan bir uzmanlık hizmetidir. Rehberlik, bireyin çeşitli derslerde edindiği bilgileri bütünleştirerek, özel yaşamında karşılaştığı çeşitli problemlerin çözümünde kullanmasına yardımcı olur. Eğitsel çalışmalar ise, bireyin kendisini ve çevresini tanınmasına ve geliştirmesine katkı sağlar. Bulgular incelendiğinde, rehberlik ve eğitsel çalışmaların yeterli olmadığını söylenebilir.

Rehberlik ve eğitsel çalışmaların yetersizliğinin nedenlerine ilişkin görüşler Çizelge 44'te verilmiştir.

Çizelge 44

Rehberlik ve Eğitsel Çalışmaların Yetersizliğinin Nedenlerine İlişkin Görüşler

Rehberlik ve Eğitsel Çalışma	Öğretmen Sayısı s	Oranı Yüzde (%)
Bu çalışmaları yürütecek personelin yokluğu	43	45.3
Bina, tesis, araç-gereç yetersizliği	41	43.2
Öğretmenlerin ilgisizliği	11	11.6
Öğrencilerin ilgisizliği	11	11.6
Başka	8	8.4

Öğretmenlerin birden fazla seçenek işaretlemeleri istendiği için çizelge 44'te toplam sayı (s) ve yüzde (%) alınmamıştır.

Çizelge 44'te de görüldüğü gibi, rehberlik ve eğitsel çalışmaların az yeterli ya da hiç yeterli olmadığı görüşünde olan öğretmenler, bunun nedenlerini %45.3 bu çalışmaları yürütecek personelin yokluğu, %43.2'si bina, tesis, araç-gereç yetersizliği, %11.6'sı öğretmenlerin ilgisizliği, %11.6'sı öğrencilerin ilgisizliği olarak belirtmiştir.

Başka seçeneğini işaretleyen öğretmenler (%8.4), rehberlik ve eğitsel çalışmaların yetersizliğine neden olarak, sürenin az olması, kaynak yetersizliği, öğretmenlerin ders yükünün fazla olması ve öğrenci sayısının çok olması olarak belirtmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu, rehberlik ve eğitsel çalışmaların yetersizliğini, bina, tesis, araç-gereç ve personel yokluğuna bağlamışlardır.

3.2.4. Değerlendirmeye İlişkin Bulgular

Bu bölümde, sağlık meslek lisesi ilkyardım ve acil bakım bölümünde uygulanan eğitim programının değerlendirme boyutuna ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Değerlendirme, ölçüm sonucunu bir ölçütle karşılaştırarak, değer yargısına ulaşmaktır. Eğitimde değerlendirme, bireylerin eğitim programında belirlenen amaçlara

ulaşıp ulaşmadığı hakkında bir yargıya varma işidir. Değerlendirme sonucu elde edilen bulgular, öğrencilerin amaçlara ulaşma düzeyinin yanında, öğretim etkinliklerinin düzeyini de belirler.

Değerlendirmenin yapılma amacına ilişkin görüşler Çizelge 45'te verilmiştir.

Çizelge 45
Değerlendirmenin Yapılma Amacına İlişkin Görüşler

Değerlendirmenin Yapılma Amacı	Öğretmen Sayısı s	Oranı Yüzde (%)
Amaçlara ne düzeyde ulaşıldığını saptamak	79	83.2
Öğretimin etkinlik düzeyini saptamak	46	48.4
Öğrencilerin başarı düzeyini belirlemek	76	80.0
Yönetmelikleri uygulamak	30	31.6

Öğretmenlerin birden fazla seçenek işaretlemeleri istendiği için çizelge 45'te toplam sayı (s) ve yüzde (%) alınmamıştır.

Çizelge 45'teki bulgular incelendiğinde, öğretmenlerin %83.2'si, değerlendirme yapılma amacını, amaçlara ne düzeyde ulaşıldığını saptamak, %80'i öğrencilerin başarı düzeyini belirlemek, %48.4'ü öğretimin etkinlik düzeyini belirlemek, %31.6'sı yönetmelikleri uygulamak amacıyla yapıldığını belirtmiştir. Veriler incelendiğinde, öğretimde değerlendirme yapılma amacının, amaçlara ulaşma ve başarı düzeyini belirlemek olduğu söylenebilir.

Öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirmede uygulanan yöntemlere ilişkin görüşler Çizelge 46'da verilmiştir.

Çizelge 46

Öğrenci Başarısını Ölçme ve Değerlendirmede Uygulanan Yöntemlere İlişkin Görüşler

Öğrenci Başarısını Ölçmede Uygulanan Yöntemler	Öğretmen Sayısı s	Oranı Yüzde (%)
Yazılı sınavlar	91	95.8
Sözlü ve uygulamalı sınavlar	79	83.2
Objektif başarı testleri	51	53.7
Yazılı ev ödevleri	42	44.2

Öğretmenlerin birden fazla seçenek işaretlemeleri istendiği için çizelgede toplam sayı (s) ve yüzde (%) alınmamıştır.

Çizelge 46 incelendiğinde öğretmenlerin %95.8'i öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirmede yazılı sınavlar, %83.2'si sözlü ve uygulamalı sınavlar, %53.7'si objektif başarı testleri, %44.2'si yazılı ev ödevlerinden yararlandıklarını belirtmişlerdir. Bulgular ışığında, öğretmenlerin, öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirmede yazılı, sözlü, ve uygulamalı sınavlardan yararlandığı söylenebilir.

Ölçme araçlarının geçerlik ve güvenilirliğini saptamaya ilişkin görüşler Çizelge 47'de verilmiştir.

Çizelge 47

Ölçme Araçlarının Geçerlik ve Güvenirliğini Saptamaya İlişkin Görüşler

Ölçme Araçlarının Geçerlik ve Güvenirliğini Saptama	Öğretmen Sayısı s	Oranı Yüzde (%)
Her zaman	15	15.8
Çoğu zaman	47	49.5
Bazen	27	28.4
Hiç	6	6.3
Toplam	95	100.0

Çizelge 47 incelendiğinde öğretmenlerin %49.5'inin kullandıkları ölçme araçlarının geçerlik ve güvenilirliğini çoğu zaman, %28.4'ünün bazen, %15.8'inin her zaman saptadıklarını, %6.3'ünün hiç saptamadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin büyük oranda ölçme araçlarının geçerlik ve güvenilirliğini saptadıkları söylenebilir.

Derslerde yapılan değerlendirme sıklığı ile ilgili görüşler Çizelge 48'de verilmiştir.

Çizelge 48
Derslerde Yapılan Değerlendirme Sıklığı İle İlgili Görüşler

Değerlendirme Sıklığı	Öğretmen Sayısı s	Oranı Yüzde (%)
Her ders saati sonunda	32	33.7
Her konunun sonunda	34	35.8
Her ünite sonunda	15	15.8
Yönetmeliğe uygun sıklıkta	14	14.7
Toplam	95	100.0

Çizelge 48 incelendiğinde, öğretmenlerin %35.8'i her konunun sonunda, %33.7'si her ders saati sonunda, %15.8'i her ünite sonunda, %14.7'si yönetmeliğe uygun sıklıkta değerlendirme yaptıklarını belirtmişlerdir. Bulgular incelendiğinde, öğretmenlerin büyük oranda her konunun ve dersin sonunda değerlendirme yaptıkları söylenebilir.

Öğrencilerin program amaçlarına ulaşma düzeylerine ilişkin görüşleri Çizelge 49'da verilmiştir.

Çizelge 49

Öğrencilerin Program Amaçlarına Ulaşma Düzeylerine İlişkin Görüşler

Program Amaçlarına Ulaşma Düzeyi	Öğretmen Sayısı s	Oranı Yüzde (%)
Çok yeterli	3	3.2
Oldukça yeterli	40	42.1
Az yeterli	50	52.6
Hiç yeterli değil	2	2.1
Toplam	95	100.0

Çizelge 49'da görüldüğü gibi, öğretmenlerin %52.6'sı öğrencilerin program amaçlarına ulaşma düzeylerini az yeterli, %42.1'i oldukça yeterli, %3.2'si çok yeterli, %2.1'i hiç yeterli olmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin program amaçlarına ulaşma düzeyinin istenen yeterlikte olmadığı söylenebilir.

Öğrencilerin program amaçlarına ulaşamama nedenlerine ilişkin görüşleri Çizelge 50'de verilmiştir.

Çizelge 50

Öğrencilerin Program Amaçlarına Ulaşamama Nedenlerine İlişkin Görüşler

Program Amaçlarına Ulaşamama Nedenleri	Öğretmen Sayısı s	Oranı Yüzde (%)
Ekonomik yetersizlikler	14	14.7
Kişisel sorunlar	13	13.7
Meslek alanına ilgi duymamaları	28	29.5
Öğretim etkinlikleri ve klinik uygulamaların yetersizliği	40	42.1
Başka	6	6.3

Öğretmenlerin birden fazla seçenek işaretlemeleri istendiği için çizelgede toplam sayı (s) ve yüzde (%) alınmamıştır.

Çizelge 50'de de görüldüğü gibi, öğrencilerin program amaçlarına ulaşma düzeylerinin az yeterli ya da hiç yeterli olmadığını belirten öğretmenler, bunun nedenlerini %42.1'i öğretim etkinlikleri ve klinik uygulamaların yetersizliği, %29.5'i öğrencilerin meslek alanına ilgi duymamaları, %14.7'si ekonomik yetersizlikler, %13.7'si kişisel sorunlar olarak belirtmiştir.

Başka seçeneğini işaretleyen öğretmenler (%6.3), bu durumun nedenlerini uygulama alanları, kaynak, araç-gereç yetersizliği ve uygun öğrencilerin seçilmemesi olarak belirtmiştir. Veriler incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenler, öğrencilerin program amaçlarına ulaşamama nedenlerini, büyük oranda öğretim etkinlikleri, klinik uygulama yerlerinin yetersizliği ve öğrencilerin meslek alanına ilgi duymamalarına bağlamışlardır.

3.3. Öğretmenlerin Eğitim Programıyla İlgili Genel Görüş ve Önerilerine İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin sağlık meslek lisesi ilkyardım ve acil bakım bölümü eğitim programına ilişkin genel görüş ve önerileri bu bölümde ele alınmıştır. Öğretmenlerin açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlar tek tek incelenmiş, gruplandırılarak frekanslarına göre yüzdeleri alınmıştır.

Öğrencilerin mesleğe karşı ilgilerine ilişkin görüşler Çizelge 51'de verilmiştir.

Çizelge 51

Öğrencilerin Mesleğe Karşı İlgilerine İlişkin Görüşler

Öğrencilerin Mesleğe Karşı İlgileri	Öğretmen Sayısı s	Oranı Yüzde (%)
Çok yeterli	5	5.3
Oldukça yeterli	36	37.9
Az yeterli	52	54.7
Hiç yeterli değil	2	2.1
Toplam	95	100.0

Çizelge 51’de görüldüğü gibi, öğretmenlerin %54.7’si öğrencilerin mesleğe karşı ilgilerini az yeterli, %37.9’u oldukça yeterli, %5.3’ü çok yeterli, %2.1’i ise, hiç yeterli değil şeklinde belirtmiştir. Bulgular incelendiğinde, öğrencilerin mesleğe karşı ilgilerinin istenilen yeterlikte olmadığı söylenebilir.

Öğrencilerin mesleğe karşı ilgisizliğinin nedenlerine ilişkin görüşleri Çizelge 52’de verilmiştir.

Çizelge 52
Öğrencilerin Mesleğe Karşı İlgisizliğinin Nedenlerine İlişkin Görüşleri

Öğrencilerin Mesleğe Karşı İlgisizliğinin Nedenleri	Öğretmen Sayısı	Oranı Yüzde (%)
Öğrencilerin işe girememe kaygısı	21	22.1
Öğrencilerin mesleği tanımamaları	9	9.5
Öğrencilerin okula isteği dışında gelmeleri	8	8.4
Uygulama alanlarının yetersizliği, ilgisizliğe neden olmakta	7	7.4
Öğrencilerin kısa yoldan meslek sahibi olmak istemeleri	5	5.3
Kişisel sorunlar	5	5.3
Alanla ilgili kaynakların yetersizliği	4	4.2
Öğrencilerin mesleği sevmemeleri	2	2.1

Çizelge 52’de de görüldüğü gibi, öğrencilerin mesleğe karşı ilgilerini az yeterli ya da hiç yeterli değil biçiminde belirten öğretmenler, bunun nedenlerini %22.1’ i öğrencilerin işe girememe kaygısı, %9.5’i öğrencilerin mesleği tanımamaları, %8.4’ü öğrencilerin okula isteği dışında gelmeleri, %7.4’ü uygulama alanlarının yetersizliğinin ilgisizliğe neden olduğunu, %5.3’ü öğrencilerin kısa yoldan meslek sahibi olmak istemeleri, %5.3’ü kişisel sorunlar, %4.2’si alanla ilgili kaynakların yetersizliği, %2.1’i öğrencilerin mesleği sevmemeleri olarak belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenler, öğrencilerin mesleğe karşı ilgisizliğinin nedenlerini büyük ölçüde, işe girememe ve öğrencilerin mesleği tanımamalarına bağlamıştır.

İlkyardım ve acil bakım bölümüne öğrenci seçiminde izlenen yöntemin uygunluğuna ilişkin görüşleri Çizelge 53'te verilmiştir.

Çizelge 53
İlkyardım ve Acil Bakım Bölümüne Öğrenci Seçiminde
İzlenen Yöntemin Uygunluğuna İlişkin Görüşler

Öğrenci Seçiminde İzlenen Yöntemin Uygunluğu	Öğretmen Sayısı s	Oranı Yüzde (%)
Evet	35	36.8
Hayır	58	61.1
Cevapsız	2	2.1
Toplam	95	100.0

Çizelge 53 incelendiğinde, öğretmenlerin %61.1'i ilkyardım ve acil bakım bölümüne öğrenci seçiminde izlenen yöntemin uygun olmadığını, %36.5'i yöntemin uygun olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda, ilkyardım ve acil bakım bölümüne öğrenci seçiminde izlenen yöntemin uygun olmadığı söylenebilir.

İlkyardım ve acil bakım bölümüne alınacak öğrencilerin seçimine ilişkin önerileri Çizelge 54'te verilmiştir.

Çizelge 54
İlkyardım ve Acil Bakım Bölümüne Alınacak Öğrencilerin
Seçimine İlişkin Önerileri

Öğrencilerin Seçimine İlişkin Öneriler	Öğretmen Sayısı s	Oranı Yüzde (%)
İlkyardım ve acil bakım bölümü için özel yetenek sınavı yapılmalı	32	33.7
İlköğretim başarı puanları yüksek olanlar tercih edilmeli	15	15.8
Öğrenciler ilkyardım ve acil bakım konusunda bilgilendirilmeli	7	7.4

Çizelge 54 incelendiğinde, ilkyardım ve acil bakım bölümüne öğrenci alınırken izlenen yöntemi uygun bulmayan öğretmenler, %33.7'si ilkyardım ve acil bakım bölümü için ayrı özel yetenek sınavı yapılmalı, %15.8'i ilköğretim başarı puanları yüksek olanlar tercih edilmeli, %7.4'ü ise, öğrenciler ilkyardım ve acil bakım konusunda bilgilendirilmeli biçiminde öneriler belirtmiştir. Veriler incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu, ilkyardım ve acil bakım bölümüne alınacak öğrencilerin seçimine ilişkin olarak, özel yetenek sınavı yapılması ve ilköğretim başarı puanları yüksek olan öğrencilerin tercih edilmesini önerdikleri söylenebilir.

İlkyardım ve acil bakım bölümüne alınacak öğrencilerin taşımaları gereken özel niteliklere ilişkin görüşleri Çizelge 55'te verilmiştir.

Çizelge 55

İlkyardım ve Acil Bakım Bölümüne Alınacak Öğrencilerin Taşımaları Gereken Özel Niteliklere İlişkin Görüşler

Öğrencilerin Taşınması Gereken Nitelikler	Öğretmen Sayısı s	Oranı Yüzde (%)
Evet	79	83.2
Hayır	12	12.6
Cevapsız	4	4.2
Toplam	95	100.0

Çizelge 55'te de görüldüğü gibi, öğretmenlerin büyük bir bölümü, %83.2'si ilkyardım ve acil bakım bölümüne alınacak öğrencilerin taşımaları gereken özel nitelikler olduğunu belirtmiştir.

İlkyardım ve acil bakım bölümüne alınacak öğrencilerin taşımaları gereken özel niteliklere ilişkin önerileri Çizelge 56'da verilmiştir.

Çizelge 56
İlkyardım ve Acil Bakım Bölümüne Alınacak Öğrencilerin Taşımaları Gereken Özel Niteliklere İlişkin Öneriler

Öğrencilerin Taşınması Gereken Niteliklere İlişkin Öneriler	Öğretmen Sayısı s	Oranı Yüzde (%)
Soğuk kanlı, cesur, zeki ve bilgili olmalı	31	32.6
Sağlıklı ve fiziksel bakımdan güçlü olmalı	28	29.5
Çabuk karar verebilmeli	25	26.3
Mesleğe ilgi duymalı	17	17.9
El becerisi yüksek olmalı	12	12.6
İletişim becerisi yüksek olmalı	6	6.3
Yaratıcı ve yeniliklere açık olmalı	3	3.2

Çizelge 56'da görüldüğü gibi, öğretmenler, ilkyardım ve acil bakım bölümüne alınacak öğrencilerin taşımaları gereken nitelikleri, %32.6'sı soğuk kanlı, cesur, zeki ve bilgili olmalı, %29.5'i sağlıklı ve fiziksel bakımdan güçlü olmalı, %26.3'ü çabuk karar verebilmeli, %17.9'u mesleğe ilgi duymalı, %12.6'sı el becerisi yüksek olmalı, %6.3'ü iletişim becerisi yüksek olmalı, %3.2'si yaratıcı ve yeniliklere açık olmalı biçiminde belirtmiştir. Veriler incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu, ilkyardım ve acil bakım bölümüne alınacak öğrencilerin taşımaları gereken özel niteliklerin; soğuk kanlı, fiziksel bakımdan güçlü, çabuk karar verebilen ve mesleğe ilgi duyan olarak sıralamıştır.

Öğretmenlerin ilkyardım ve acil bakım bölümü eğitim programına ilişkin önerileri Çizelge 57'de verilmiştir.

Çizelge 57

Öğretmenlerin İlk Yardım ve Acil Bakım Bölümü Eğitim Programına İlişkin Önerileri

Öğretmenlerin Eğitim Programına İlişkin Önerileri	Öğretmen Sayısı	Oranı
	s	Yüzde (%)
Uygulama alanları yeterli olmalı	23	24.3
Öğretmenler belirli dallarda yetişmiş olmalı	10	10.5
İlk yardım ve acil bakımla ilgili (ambulans dahil) araç-gereç sağlanmalı	7	7.4
Ders kitapları bilimsel nitelikte olmalı ve çeşitlendirilmeli	5	5.3
Ünitelerdeki konu tekrarıdan kaçınılmalı	4	4.2
Alanla ilgili yüksek öğretim özendirilmeli	4	4.2
İş alanı ve olanakları belirlenmeli, hazırlanmalı	3	3.2
Öğrenci sayıları azaltılmalı	2	2.1
Hastalıklar bilgisine yer verilmeli	2	2.1
Öğretmenler için sürekli hizmetiçi eğitim programları düzenlenmeli	2	2.1
Bilimsel gelişmeler okullara ulaştırılmalı	2	2.1
Politik çıkarlar nedeniyle alt yapısı yetersiz okullar açılmamalı	2	2.1
Mesleğin görev, yetki ve sorumlulukları belirlenmeli	1	1.1

Çizelge 57’de görüldüğü gibi, öğretmenlerin eğitim programıyla ilgili olarak belirtmiş oldukları önerilere yer verilmiştir. Öğretmenlerin %24.2’si uygulama alanları yeterli olmalı, %10.5’i öğretmenler belirli dallarda yetişmiş olmalı, %7.4’ü ilk yardım ve acil bakımla ilgili (ambulans dahil) araç-gereç sağlanmalı, %5.3’ü ders kitapları bilimsel nitelikte olmalı ve çeşitlendirilmeli, %4.2’si ünitelerdeki konu tekrarıdan kaçınılmalı ve alanla ilgili yüksek öğretim özendirilmeli, %3.2’si iş alanı ve olanakları belirlenmeli, hazırlanmalı, %2.1’i öğrenci sayıları azaltılmalı, hastalıklar bilgisine yer verilmeli, öğretmenler için sürekli hizmetiçi eğitim programları düzenlenmeli, bilimsel gelişmeler okullara ulaştırılmalı, politik çıkarlar sebebiyle alt yapısı yetersiz okullar açılmamalı, %1.1’i mesleğin görev, yetki ve sorumlulukları belirlenmeli biçiminde önerilerde bulunmuşlardır. Veriler incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin, ilk yardım ve acil bakım bölümü eğitim programına ilişkin önerilerinin başında, uygulama alanları yeterli olması, öğretmenlerin belirli dallarda yetişmiş olması ve ilk yardım ve acil bakımla ilgili (ambulans dahil) araç-gereçlerin sağlanması yer aldığı söylenebilir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, bulgulara dayalı sonuçlara ve bu sonuçlar doğrultusunda oluşturulan önerilere yer verilmiştir.

4.1. Sonuç

Sonuçlar, kişisel bilgilere ilişkin sonuçlar, eğitim programına ilişkin sonuçlar, öğretmenlerin genel görüş ve önerilerine ilişkin sonuçlar başlıklarıyla ele alınmıştır.

4.1.1. Kişisel Bilgilere İlişkin Sonuçlar

- Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun kadın ve meslekteki hizmet süreleri 1-10 yıl arasında olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin üçte ikisinin haftalık ders saati 15 saatin üstündedir. Büyük bir bölümü, Sağlık Eğitimi Enstitüsünü bitirmiştir. Öğretmenlerin yarıdan fazlası herhangi bir hizmetiçi eğitim programına katılmamıştır. Büyük bir bölümü ise, alanlarıyla ilgili hizmetiçi eğitime gereksinim duyduğunu belirtmiştir.

4.1.2. Eğitim Programına İlişkin Sonuçlar

Eğitim programına ilişkin sonuçlar; amaçlara, içeriğe, öğrenme-öğretme süreçlerine ve değerlendirmeye ilişkin sonuçlar alt başlıklarıyla ele alınmıştır.

4.1.2.1. Amaçlara ilişkin sonuçlar

- Öğretmenlerin büyük bir bölümü, ilkyardım ve acil bakım bölümü eğitim programı amaçlarının toplum ve öğrenci gereksinimlerini karşılamada yetersiz bulunmaktadır. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu, program amaçlarının birbiriyle ve program içeriğiyle tutarlı olmadığını belirtmiştir. Öğretmenlerin yarısından fazlası amaçların açık bir biçimde ifade edildiği görüşündedir.

Böylece, program amaçlarının toplum ve birey gereksinimlerini karşılamadığı, amaçların birbiriyle ve program içeriğiyle tutarlı olmadığı; ancak, ifade biçimlerinin açık olduğu söylenebilir.

4.1.2.2. İçeriğe ilişkin sonuçlar

- Öğretmenlerin büyük bir bölümü, meslek dersleri içeriğinin amaçları gerçekleştirmede yeterli olmadığını ve öğrencilerin ilgi ve gereksinimlerini karşılamadığını belirtmektedir. Öğretmenlerin yarıya yakın oranı, meslek dersleri içeriğinin daha çok ansiklopedik, eski ve ezbere dayalı bilgilerden oluştuğunu belirtmektedir. Öğretmenlerin büyük bir bölümü, meslek derslerinin düzenlenmesinde, derslerin bazılarının birbiriyle ilişkili ve birbirini tamamlayıcı nitelikte olduğunu belirtirken, bazılarının birbiriyle tutarlı ve ilişkili olmadığını belirtmiştir. Öğretmenlerin büyük bir bölümü, meslek alanındaki gelişmelerin içeriğe yansıtılmadığını ve bunun nedenlerinin gelişmelerle ilgili kaynak, araç-gereç sağlanamaması ve eski içeriğe bağlı kalınması olduğunu belirtmiştir. Öğretmenlerin yarısından biraz fazlası, içerikte yer alan bilgilerin sunuluş sırasının öğrenme ilkelerine uygun bulmamaktadır.

Böylece, meslek dersleri içeriğinin amaçları gerçekleştirmede, öğrenci ilgi ve gereksinimlerini karşılamada yeterli olmadığı, eski, ansiklopedik ve ezbere dayalı bilgilerden oluştuğu, birbiriyle ilişkili bir biçimde düzenlenmediği, alandaki gelişmelerin içeriğe yansıtılmadığı ve bilgilerin sunuluş sırasının öğrenme ilkelerine yeterince uygun olmadığı söylenebilir.

4.1.2.3. Öğrenme-öğretme süreçlerine ilişkin sonuçlar

- Öğretmenlerin büyük bir bölümü, derslere ayrılan süreyi amaçları gerçekleştirmede yeterli bulmaktadır. Öğretmenlerin yarısından biraz fazlası, öğrencilerin derslere karşı tutumlarını olumlu bulmaktadır. Derslerin öğretimde yapılanlara ilişkin olarak, öğretmenlerin büyük oranı, ders kitabıyla birlikte yardımcı kaynaklar da kullanmaktadır.

Derslere ayrılan sürenin yeterli, öğrencilerin derslere karşı tutumunun olumlu olduğu ve öğretmenlerin ders kitaplarıyla birlikte yardımcı kaynaklardan yararlandığı söylenebilir.

- Öğretmenlerin büyük bir bölümü, ders kitaplarının, dersin amaçlarını gerçekleştirmede, öğrencilerin ilgi ve gereksinimlerini karşılamada yetersiz olduğunu belirtirken, ders kitaplarını öğrencilerin düzeyine uygun bulmaktadır.

Ders kitaplarının derslerin amaçlarını gerçekleştirmede, öğrencilerin ilgi ve gereksinimlerini karşılamada yetersiz olmakla beraber, öğrencilerin düzeyine uygun olduğu söylenebilir.

- Öğretmenlerin büyük bir oranı, öğretimde anlatım, soru-cevap, örnek olay yöntemlerini sık kullandığını belirtirken; grup tartışması, problem çözme, gözlem, gösteri yöntemlerini öğretimde pek kullanmadığını belirtmektedir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu, yöntem seçiminde dersin ve konunun özelliğinin, dersin amaçlarının ve sürenin belirleyici olduğunu belirtmektedir.

Öğrenci merkezli, grup tartışması, problem çözme, gözlem, gösteri yöntemlerinin öğretimde yeterince kullanılmadığı görülmektedir.

- Öğretmenlerin büyük çoğunluğu, sınıf mevcutlarının 31-35 öğrenciden oluştuğunu belirtmektedir. Öğretmenlerin yarısından fazlası, öğrencilerin derse

katılımını yeterli bulmaktadır. Öğrencilerin derse katılımını yeterli bulmayan öğretmenler, bunun nedenlerini; derse yeterince güdülenmeme, sınıfların kalabalık olması, uygulama araç-gereç ve olanaklarının yetersizliği, uygun öğrencilerin seçilmemiş olması, öğrencilerin gelecek kaygıları olarak sıralamaktadır.

Öğrencilerin derslere katılımının istenilen yeterlikte olmamasında etkenlerin; derse yeterince güdülenmeme, sınıfların kalabalık olması, uygulama araç-gereç ve olanaklarının yetersizliği, uygun öğrencilerin seçilmemiş olması, öğrencilerin gelecek kaygıları olduğu söylenebilir.

- Öğretmenlerin büyük bir bölümü, derslerinde araç-gereç kullanmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin üçte biri, derslerinde araç-gereci yeterince kullanmadığını belirtmektedir. Bunun nedenlerini ise; okulda araç-gerecin olmaması, konuya uygun araç-gerecin yokluğu ve dersinde araç-gereç kullanılmasına gerek duyulmaması olarak belirtmektedir.

Derslerde araç-gereçlerden yararlanılmakla beraber, okullarda yeterince araç-gerecin olmaması ve bazı derslerde araç-gerece gerek olmadığı düşüncesinin derslerin işlenişinde araç-gereçlerin, istenilen yeterlikte kullanımını sınırladığı söylenebilir.

- Öğretmenlerin büyük çoğunluğu, yazı tahtasını, fotoğraf ve resimleri derslerin öğretiminde sık kullandığını belirtmektedir. Buna karşın, tepegöz, video, slayt makinesi, bilgisayar ve modelin öğretimde pek kullanılmadığını belirtmektedir.

Derslerin işlenişinde yazı tahtası, fotoğraf ve resimlerden yararlanıldığı, ancak; tepegöz, slayt makinesi, bilgisayar ve modellerden yeterince yararlanılmadığı söylenebilir.

- Araştırmaya katılan öğretmenlerin üçte ikilik bir kısmı, klinik uygulama alanlarını; araç-gereç ve fiziki olanaklar, hasta sayısı, vâka çeşidi, eğitici personel sayısı, uygulama alanında çalışan memur-öğrenci ilişkilerinin düzeyi açısından yetersiz bulmaktadır.

Klinik uygulama alanlarının araç-gereç ve fiziki olanaklar, hasta sayısı, vâka çeşidi, eğitici personel sayısı, uygulama alanında çalışan memur-öğrenci ilişkilerinin düzeyi açısından yetersiz olduğu görülmektedir.

- Araştırmaya katılan öğretmenlerin üçte ikisine yakın bir bölümü, rehberlik ve eğitsel çalışmaları yeterli bulmamaktadır. Öğretmenler bunun nedenlerini ise, çalışmaları yürütecek personelin yokluğu, bina, tesis ve araç-gereç yetersizliği olarak belirtmektedir.

Personelin yokluğu, bina, tesis ve araç-gereç yetersizliği nedeniyle, rehberlik ve eğitsel çalışmaların istenilen yeterlikte olmadığı söylenebilir.

4.1.2.4. Değerlendirmeye ilişkin sonuçlar

- Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir kısmı, öğretimde değerlendirmeyi, amaçlara ne düzeyde ulaşıldığını saptamak ve öğrencilerin başarı düzeyini belirlemek için yapıldığını belirtmektedir.

Öğretimde değerlendirmenin amaçlara ulaşma düzeyini ve öğrencilerin başarı düzeylerini belirlemek amacıyla yapıldığı söylenebilir.

- Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu, öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirmede yazılı, sözlü, uygulamalı sınavlar ve objektif başarı testlerinden yararlandıklarını belirtmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin üçte ikisi, ölçme araçlarının geçerlik ve güvenilirliğinin saptandığını belirtmektedir.

Öğretmenlerin, öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirmede yazılı, sözlü, uygulamalı sınavlar ve objektif başarı testlerinden yararlandığı ve ölçme araçlarının geçerlik ve güvenilirliğinin saptandığı söylenebilir.

- Araştırmaya katılan öğretmenlerin yarısından fazlası, öğrencilerin program amaçlarına ulaşma düzeyini yeterli bulmamaktadır. Öğretmenler, bunun nedenlerini; öğretim etkinlikleri ve klinik uygulamaların yetersizliği, öğrencilerin meslek alanına ilgi duymamaları ve kişisel sorunlar olarak belirtmektedir.

Öğretim etkinlikleri ve klinik uygulamaların yetersizliği, öğrencilerin meslek alanına ilgi duymamaları ve kişisel sorunlar nedeniyle öğrencilerin program amaçlarına ulaşma düzeyinin istenilen yeterlikte olmadığı söylenebilir.

4.1.3. Öğretmenlerin Eğitim Programıyla İlgili Genel Görüş ve Önerilerine İlişkin Sonuçlar

- Araştırmaya katılan öğretmenlerin yarısından fazlası, öğrencilerin mesleğe karşı ilgilerini yeterli bulmamaktadır. Bunun nedenlerini ise; öğrencilerin işe girememe kaygısı, öğrencilerin mesleği tanımamaları, okula isteği dışında gelmeleri ve uygulama alanlarının yetersizliği olarak belirtmektedir.

Öğrencilerin mesleğe karşı ilgilerinin yeterli olmadığı söylenebilir.

- Araştırmaya katılan öğretmenlerin üçte ikiye yakın bir kısmı, ilkyardım ve acil bakım bölümüne öğrenci seçiminde izlenen yöntemi uygun bulmamaktadır. Öğretmenlerin, öğrenci seçimine ilişkin önerileri ise, özel yetenek sınavı yapılması ve ilköğretim başarı puanı yüksek olanların tercih edilmesi biçimindedir.

Öğrenci seçiminde izlenen yöntemin uygun olmadığı, özel yetenek sınavıyla ilköğretim başarı puanı yüksek öğrencilerin tercih edilmesinin daha uygun bir yöntem olacağı söylenebilir.

- Araştırmaya katılan öğretmenlerin beşte dördünden biraz fazlası, ilkyardım ve acil bakım bölümüne alınacak öğrencilerin taşımaları gereken özel niteliklerin olması

gerektiğini belirtmektedir. Bu nitelikleri ise; soğuk kanlı, cesur, zeki, fiziksel bakımdan güçlü, çabuk karar verebilen ve mesleğe ilgi duyan olarak belirtmektedir.

İlkyardım ve acil bakım bölümüne alınacak öğrencilerin taşımaları gereken özel niteliklerin soğuk kanlı, cesur, zeki, fiziksel bakımdan güçlü, çabuk karar verebilme ve mesleğe karşı ilgi duyması olduğu söylenebilir.

- Araştırmaya katılan öğretmenlerin, ilkyardım ve acil bakım bölümü eğitim programına ilişkin önerileri ise, eğitim ortamlarının iyileştirilmesi, öğretmenlerin belirli dallarda yetişmiş olması ve hizmetiçi eğitim programlarıyla niteliklerinin geliştirilmesi, mesleğin görev yetki ve sorumluluklarının belirlenmesi, iş alanı ve olanaklarının hazırlanması, bilimsel gelişmelerin okullara ulaştırılması, politik çıkarlar nedeniyle altyapısı yetersiz okulların açılmaması biçimindedir.

Araştırmada elde edilen bu sonuçlara dayalı olarak, sağlık meslek lisesi ilkyardım ve acil bakım bölümü eğitim programının, programın öğeleri olan amaç, içerik, öğrenme-öğretme süreçleri ve değerlendirme açısından yeterli ölçüde etkili olmadığı söylenebilir.

4.2. Öneriler

Bu araştırmanın sonuçlarına dayalı olarak geliştirilen öneriler şunlardır:

- Araştırmaya katılan öğretmenler, sağlık meslek lisesi ilkyardım ve acil bakım bölümü eğitim programına ilişkin olarak, genelde olumsuz görüş belirtmiştir. İlkyardım ve acil bakım bölümü eğitim programı, çağın koşulları da dikkate alınarak, amaç, içerik, öğrenme-öğretme süreçleri ve değerlendirme boyutlarıyla, program geliştirme ilkelerine uygun bir biçimde sürekli olarak geliştirilmelidir.

- İlk yardım ve acil bakım bölümü eğitim programının amaçları yeniden gözden geçirilmeli; toplum ve öğrencilerin gereksinimlerini karşılayacak biçimde düzenlenmeli, amaçlar birbirleriyle ve program içeriğiyle tutarlı olmalıdır.

- İlk yardım ve acil bakım bölümü eğitim programının içeriği, öğrenci ilgi ve gereksinimlerini karşılayacak, amaçları gerçekleştirecek düzeyde olmalı, alandaki gelişmeler içeriğe yansıtılmalı, dersler birbirleriyle ilişkilendirilmeli, içerikteki bilgilerin sunuluşu öğrenme ilkelerine uygun olmalıdır.

- Öğretimde, çağdaş öğretim yöntem ve teknikleriyle birlikte, çeşitli araç ve gereçler etkinlikle kullanılmalı, kuram ve uygulama arasındaki bağ oluşturulmalıdır.

- Rehberlik ve eğitsel çalışmalar yeterli hale getirilmeli, gerekli personel, tesis, araç-gereç sağlanmalıdır.

- Öğretmenlerin büyük bir bölümü, alanlarıyla ilgili hizmetiçi eğitime gereksinim duyduğunu belirtmiştir. Bu nedenle, öğretmenler için alanlarıyla ilgili sürekli hizmetiçi eğitim programları düzenlenmelidir.

- Bu araştırmada, sağlık meslek lisesi ilk yardım ve acil bakım bölümü eğitim programı öğretmenlerin görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmiştir. Ancak, bu programın etkililiğini sınavacak ve programı geliştirecek araştırmalar sürdürülmelidir. Yapılacak araştırmalarda şu hususlar ele alınabilir:

- a. Programın diğer ilgililer (öğrenci, işveren, ilk yardım ve acil bakım hizmetlerinden yararlananlar ve konu uzmanları) açısından etkililiği sınanmalıdır.

- b. Gelişmiş diye nitelendirilen ve etkin ilk yardım ve acil bakım hizmetleri sunan ülkelerde uygulanan eğitim programlarıyla karşılaştırmalı araştırmalar yapılmalıdır.

EKLER

EK	Sayfa
1. BİLGİ TOPLAMA ARACI: ANKET FORMU.....	82
2. OKULLARDA ANKET UYGULAMASINA İZİN İSTEYEN YAZI ÖRNEĞİ.....	94
3. OKULLARDA ANKET UYGULANMASINA İZİN VERİLDİĞİNİ GÖSTEREN ONAY ÖRNEĞİ.....	95

EK 1**Sağlık Meslek Lisesi İlk Yardım ve Acil Bakım Bölümü
Eğitim Programını Değerlendirme Anketi**

Değerli yönetici ve öğretmenler,

Bu anket formu, “Sağlık Meslek Lisesi İlk Yardım ve Acil Bakım Bölümü Eğitim Programının Değerlendirmesi” konulu araştırma için gerekli verileri toplamak amacıyla hazırlanmıştır. Temel amaç, Sağlık Meslek Lisesi İlk Yardım ve Acil Bakım Bölümü Eğitim Programını görüşleriniz doğrultusunda değerlendirerek, programla ilgili uygulama değeri olan öneriler geliştirmektir. Vereceğiniz bilgiler, sadece araştırma için kullanılacaktır.

Araştırma sonuçlarının gerçekleri yansıtması ve işe yararlılığı, vereceğiniz bilgilerin içten oluşuna bağlıdır. Yardımlarınız için teşekkür ederim.

Sevgi Çağlı Çoban
Nurbiye Gülerce Sağlık Meslek Lisesi Öğretmeni

A. KİŞİSEL BİLGİLER

1. Görev yaptığınız okulun adı.....
2. Cinsiyetiniz:
 a . Kadın b . Erkek
3. Öğretmenlik mesleğindeki hizmet süreniz:
 a. Bir yıldan daha az
 b. 1-5 yıl
 c. 6-10 yıl
 d. 11-15 yıl
 e. 16-20 yıl
 f. 21 ve üstü
4. En son mezun olduğunuz okul:
 a. Hemşirelik Yüksekokulu
 b. Sağlık Eğitim Enstitüsü
 c. Sağlık Eğitim Enstitüsü + Lisans Tamamlama
 d. Başka (yazınız).....
5. Haftalık ders saatiniz:
 a. 10-15 saat
 b. 16-20 saat
 c. 21-25 saat
 d. 26 ve üstü saat
6. Hizmetiçi eğitim programlarına katıldınız mı?
 a. Evet b. Hayır
7. Alanınızla ilgili bir hizmetiçi eğitim programına gereksinim duyuyor musunuz?
 a. Evet b. Hayır

B. AMAÇLAR

Aşağıdaki soruları, lütfen ekte sunulan amaçları göz önünde bulundurarak yanıtlayınız.

İlkyardım ve acil bakım bölümü eğitim programının amaçları,

8. Toplum gereksinimlerini karşılayacak niteliktedir.
 a. Tamamen katılıyorum b. Oldukça katılıyorum
 c. Az katılıyorum e. Hiç katılmıyorum
9. Öğrencilerin gereksinimlerini karşılamada yeterlidir.
 a. Tamamen katılıyorum b. Oldukça katılıyorum
 c. Az katılıyorum e. Hiç katılmıyorum
10. Program içeriği ile tutarlıdır.
 a. Tamamen katılıyorum b. Oldukça katılıyorum
 c. Az katılıyorum e. Hiç katılmıyorum
11. Birbiriyle tutarlıdır.
 a. Tamamen katılıyorum b. Oldukça katılıyorum
 c. Az katılıyorum e. Hiç katılmıyorum
12. Öğretim programında amaçlar, açık bir biçimde ifade edilmiştir.
 a. Tamamen katılıyorum b. Oldukça katılıyorum
 c. Az katılıyorum e. Hiç katılmıyorum

C. İÇERİK

13. Derslerin içeriği amaçları gerçekleştirmede yeterli mi?
 a. Çok yeterli b. Oldukça yeterli
 c. Az yeterli d. Hiç yeterli değil

14. Derslerin içeriği öğrenci ilgi ve gereksinimlerini karşılamada yeterli mi?

- a. Çok yeterli b. Oldukça yeterli
 c. Az yeterli d. Hiç yeterli değil

15. Derslerin içeriği öğrenciler için anlamlı mı?

- a. Çok yeterli b. Oldukça yeterli
 c. Az yeterli d. Hiç yeterli değil

16. Verdiğiniz derslerin içeriği ile ilgili olarak sizce aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- a. İşe ve yaşama dönük bilgiler yer alıyor
 b. Daha çok ansiklopedik ve ezber bilgiler yer alıyor
 c. Önemli, dayanıklı ve geçerli bilgiler yer alıyor
 d. Başka (Belirtiniz).....

17. Sizce derslerin düzenleniş biçimi nasıldır?

- a. Dersler birbirleriyle ilişkili ve birbirini tamamlayıcı niteliktedir
 b. Derslerin bazıları ilişkili, bazıları değildir
 c. Derslerin birbiriyle hiçbir ilişkisi yoktur
 d. Başka (yazınız).....

18. Sizce meslek alanındaki gelişmelerin içeriğe yansıtılması nasıldır?

- a. Çok yeterli b. Oldukça yeterli
 c. Az yeterli d. Hiç yeterli değil

19. Bir önceki soruda, yanıtınız “az yeterli” ya da “hiç yeterli değil” ise, sizce bunun en önemli nedeni nedir?

- a. Gelişmelerle ilgili kaynakların sağlanamaması
 b. Eski içeriğe bağlı kalınması
 c. Derslerin sürelerinin az olması nedeniyle gelişmelere yer verilmemesi
 d. Başka (yazınız).....

20. Sizce içerikte yer alan bilgilerin sunuluş sırası, öğrenme ilkeleri (Basitten karmaşığa, benzerden benzer olmayana, yakından uzağa ve somuttan soyuta) açısından nasıldır?

- a. Çok yeterli b. Oldukça yeterli
 c. Az yeterli d. Hiç yeterli değil

D. ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜREÇLERİ

21. Derslere ayrılan süre, amaçları gerçekleştirmede yeterli mi?

- a. Çok yeterli b. Oldukça yeterli
 c. Az yeterli d. Hiç yeterli değil

22. Sizce öğrencilerin derslere karşı tutumu nasıldır?

- a. Çok olumlu b. Oldukça olumlu
 c. Az olumlu d. Hiç olumlu değil

23. Derslerin öğretiminde aşağıdakilerden daha çok hangisini yaparsınız?

- a. Ders kitabını aynen izlerim
 b. Ders kitabıyla beraber yardımcı kaynaklar da kullanırım
 c. Herhangi bir kitaba bağlı kalmadan dersi işlerim
 d. Başka (yazınız).....

24. Kullandığınız ders kitabı, dersinizin amaçlarını gerçekleştirmede yeterli mi?

- a. Çok yeterli b. Oldukça yeterli
 c. Az yeterli d. Hiç yeterli değil

25. Kullandığınız ders kitabı öğrencilerin ilgi ve gereksinimlerini karşılamada yeterli mi?

- a. Çok yeterli b. Oldukça yeterli
 c. Az yeterli d. Hiç yeterli değil

26. Kullandığınız ders kitabı öğrencilerin düzeylerine uygun mu?

- a. Düzeylerinin üstünde
 b. Düzeylerine uygun
 c. Düzeylerinin altında
 d. Başka (yazınız).....

27. Aşağıdaki yöntemleri uygulama sıklığınız nedir?

	<u>Çok sık</u>	<u>Oldukça sık</u>	<u>Ara sıra</u>	<u>Hiç</u>
Anlatım (Takrir)	☐	☐	☐	☐
Soru- cevap	☐	☐	☐	☐
Grup Tartışması	☐	☐	☐	☐
Problem Çözme	☐	☐	☐	☐
Gözlem	☐	☐	☐	☐
Örnek Olay	☐	☐	☐	☐
Gösteri	☐	☐	☐	☐
Başka (Yazınız).....				

28. Uyguladığınız öğretim yönteminin seçiminde aşağıdaki etkenlerden hangisi-
hangilerini göz önünde bulunduruyorsunuz? (Birden fazla seçenek
işaretleyebilirsiniz.)

- a. Dersin amaçları
 b. Dersin süresi
 c. Dersin ve konunun özelliği
 d. Öğrenci sayısı
 e. Öğretmenin yöntemlerle ilgili bilgisi
 f. Başka (yazınız).....

29. Okulunuzda ortalama sınıf mevcutları ne kadar?

- a. 25 ve daha az b. 26-30 c. 31-35 d. 36-40

30. Sizce derslerin işlenişinde öğrencilerin derse katılımı nasıl?

- a. Çok yeterli b. Oldukça yeterli
 c. Az yeterli d. Hiç yeterli değil

31. Bir önceki soruda, yanıtınız “az yeterli” ya da “hiç yeterli değil” ise, sizce bunun nedenleri nelerdir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

- a. Sınıfların kalabalık olması
 b. Derse yeterince güdülenmeme
 c. Öğretmen-öğrenci ilişkilerinde sorunların bulunması
 d. Başka (yazınız).....

32. Derslerinizde araç-gereç kullanıyor musunuz?

- a. Çok sık kullanıyorum b. Oldukça kullanıyorum
 c. Az kullanıyorum d. Hiç kullanmıyorum

33. Bir önceki soruda, yanıtınız “az kullanıyorum” ya da “hiç kullanmıyorum” ise, en önemli nedenleri nelerdir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- a. Okulda araç-gereç yok
 b. Sınıfların kalabalık oluşu araç-gereç kullanımını engelliyor
 c. Araç-gereçleri kullanmayı bilmiyorum
 d. Derslerimde araç-gereç kullanmaya gerek duymuyorum
 e. Başka (yazınız).....

34. Aşağıdaki araç-gereçleri kullanma sıklığınız nedir? (x) işareti koyarak belirtiniz.

	<u>Çok sık</u>	<u>Oldukça sık</u>	<u>Ara sıra</u>	<u>Hiç</u>
Yazı tahtası	()	()	()	()
Tepegöz	()	()	()	()
Video	()	()	()	()
Slayt Makinesi	()	()	()	()
Fotoğraflar, Resimler	()	()	()	()
Modeller	()	()	()	()
Bilgisayar	()	()	()	()
Başka (Yazınız).....				

35. Klinik uygulama yerleriniz aşağıdaki etkenler açısından ne ölçüde yeterlidir?

	<u>Çok yeterli</u>	<u>Oldukça yeterli</u>	<u>Az yeterli</u>	<u>Hiç yeterli değil</u>
Araç-gereç fiziki olanaklar	()	()	()	()
Hasta sayısı	()	()	()	()
Vaka Çeşidi	()	()	()	()
Eğitici personel sayısı	()	()	()	()
Uygulama alanında çalışan memur-öğrenci ilişkilerinin düzeyi	()	()	()	()

36. Okulunuzda branşınız dışında girdiğiniz dersler var mıdır?

() a. Evet

() b. Hayır

37. Yanıtınız "Evet" ise, bu derslerin adlarını yazınız.....

38. Okulunuzda yapılan rehberlik ve eğitsel çalışmalar yeterli midir?

() a. Çok yeterli

() b. Oldukça yeterli

() c. Az yeterli

() d. Hiç yeterli değil

39. Bir önceki soruda, yanıtınız “az yeterli” veya “ hiç yeterli değil ise, sizce bunun nedenleri nelerdir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

- a. Bu çalışmaları yürütecek personelin (danışman, müzik, beden eğitimi öğretmeni) yokluğu
- b. Bina, tesis, araç-gereç yetersizliği
- c. Öğretmenlerin ilgisizliği
- d. Öğrencilerin ilgisizliği
- e. Başka (yazınız).....

E. DEĞERLENDİRME

40. Derslerde hangi amaçla değerlendirme yapıyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

- a. Amaçlara ne düzeyde ulaşıldığını saptamak
- b. Öğretimin etkinlik düzeyini saptamak
- c. Öğrencilerin başarı düzeyini belirlemek
- d. Yönetmelikleri uygulamak
- e. Başka (yazınız).....

41. Öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirmede aşağıdaki yöntemlerden hangilerini kullanıyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

- a. Yazılı sınavlar
- b. Sözlü ve uygulamalı sınavlar
- c. Objektif başarı testleri (Çoktan Seçmeli, Doğru-Yanlış vb.)
- d. Yazılı ev ödevleri
- e. Başka (yazınız).....

42. Kullandığınız ölçme araçlarının geçerlilik ve güvenilirliğini saptıyor musunuz?

- a. Her zaman b. Çoğu zaman c. Bazen d. Hiç

43. Derslerinizde ne sıklıkla değerlendirme yapıyorsunuz?

- a. Her ders saati sonunda
 b. Her konunun sonunda
 c. Her ünite sonunda
 d. Yönetmeliğe uygun sıklıkta

44. Sizce öğrencilerinizin program amaçlarına ulaşma düzeyleri nasıldır?

- a. Çok yeterli b. Oldukça yeterli
 c. Az yeterli d. Hiç yeterli değil

45. Bir önceki soruda yanıtınız “az yeterli” ya da “hiç yeterli değil” ise, bunun nedenleri nelerdir? (Birden çok seçenek işaretleyebilirsiniz.)

- a. Ekonomik yetersizlikler
 b. Kişisel sorunlar
 c. Meslek alanına ilgi duymamaları
 d. Öğretim etkinlikleri ve klinik uygulamaların yetersizliği
 e. Başka (yazınız).....

F. GENEL GÖRÜŞ VE ÖNERİLER

46. Sizce öğrencilerin mesleğe karşı ilgileri yeterli mi?

- a. Çok yeterli b. Oldukça yeterli
 c. Az yeterli d. Hiç yeterli değil

47. Bir önceki soruda yanıtınız “az yeterli” ya da “hiç yeterli değil” ise, bunun nedenlerini

yazınız.....

48. Sizce ilkyardım ve acil bakım bölümüne öğrenci alınırken izlenen yöntem uygun mudur?

- a. Evet b. Hayır

49. Bir önceki soruda yanıtınız “hayır” ise, önerinizi yazınız.....

.....

.....

50. Sizce ilkyardım ve acil bakım bölümüne alınacak öğrencilerin taşınması gereken özel nitelikler var mı?

() a. Evet

() b. Hayır

51. Bir önceki soruda yanıtınız “evet” ise, bu nitelikleri yazınız.....

.....

.....

52. Ankette yer almayan, eğitim programı ile ilgili belirtmek istediğiniz sorun ve önerileriniz varsa lütfen yazınız.....

.....

SAĞLIK MESLEK LİSESİ İLK YARDIM VE ACİL BAKIM BÖLÜMÜ EĞİTİM PROGRAMI AMAÇLARI

1. İlk yardım ve acil bakımla ilgili temel kavramlar bilgisi.
2. İlk yardım ilke ve kuralları bilgisi.
3. İlk yardımda yararlanılacak araç-gereç ve kaynaklar bilgisi.
4. İlk yardım ve acil bakım için gerekli yönetmelikler bilgisi.
5. İlk yardımın insan sağlığı üzerindeki önemini kavrayabilme.
6. Çabuk ve en uygun kararı verebilme.
7. İlk yardım ve acil bakım sürecinin aşamalarını, bağımsızca hastaya uygulayabilme.
8. İlk yardım ve acil bakımın gerektirdiği tıbbi araç ve gereçleri kullanabilme.
9. İlk yardımı kolaylaştırıcı nitelikteki ilke ve yöntemlerden hasta bakımında yararlanabilme.
10. Alanıyla ilgili problemlerin etkenlerini görebilme.
11. İlk yardımı izleyen sürede kime ve nereye başvurması gerektiğine karar verebilme.
12. Ekip içinde koordineli çalışabilme.
13. Çevresindekilerle sağlıklı iletişim kurabilme.
14. Yapılan işin sorumluluğunu yüklenmeye istekli olabilme
15. Yapılan işin gereği olan duygusal kontrolü kolay sağlayabilme.
16. Ambulans kullanabilme.
17. Yasal görev, hak ve sorumluluklar bilgisi.
18. Alanındaki gelişmeleri izleyebilme.

EK 2

OKULLARDA ANKET UYGULAMASINA İZİN İSTEYEN YAZI ÖRNEĞİ

T.C.
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı: B.30.2.ANA.O.El.00.0-412/ 348

Tarih: 25.03.1999

İlgili Makama,

Enstitümüz Eğitim Programları ve Öğretim Bölümü Yüksek Lisans öğrencisi **Sevgi Çağlı ÇOBAN (01120009)** Prof.Dr.Şefik YAŞAR'ın danışmanlığında "Sağlık Meslek Lisesi İlk Yardım ve Acil Bakım Bölümü Eğitim Programının Değerlendirilmesi" konulu bir tez hazırlamaktadır. Adı geçen öğrenciye teziyle ilgili olarak Sağlık Meslek Liseleri yönetici ve öğretmenleriyle anket yapabilmesi için izin verilmesi hususunu bilgilerinize arz ve rica ederim.

Prof.Dr.Enver ÖZKALP
Enstitü Müdürü

EK 3

**OKULLARDA ANKET UYGULAMASINA İZİN VERİLDİĞİNİ
GÖSTEREN ONAY ÖRNEĞİ**

T.C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
Sağlık Eğitimi Genel
Müdürlüğü

Sayı :E.P. Daire Bşk.
B100 SEGT 0720 11
Konu:Formlar

07.05.99* 1544

ANKARA

SAĞLIK MESLEK LİSESİ MÜDÜRLÜĞÜNE

Nurbiye Gülerce Sağlık Meslek Lisesi öğretmeni Sevgi Çağlı ÇOBAN'ın Genel Müdürlüğümüze verdiği dilekçesi ve söz konusu talebi uygun bulunmuştur.

Adı geçen öğretmenin yüksek lisans çalışmalarında kullanılmak üzere hazırladığı ve yazımız ekinde bulunan anket formunun okulunuzda uygulanarak doldurulup, aşağıdaki adrese gönderilmesi için gereğini rica ederim.

Bedri TUZAN
Bakan a
Genel Müdür V.

ADRES:
NUBİYE GULERCE SAĞLIK
MESLEKLİSESİ

SİVRİHİSAR/ESKİŞEHİR

KAYNAKÇA

Ağalar, Fatih ve Diğerleri. "Acil Hasta Nakli" **Sağlık**. 8, 86: 50-55, 1999.

Akyüz, Yahya. **Türk Eğitim Tarihi: Başlangıçtan 1993'e**. İstanbul: Kültür Koleji Yayınları, 1994.

Alkan, Cevat. **Eğitim Ortamları**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, 1979.

_____. "Öğrenme-Öğretme Durumunun Temel Bir Ögesi Olarak Öğretim Araçları Üzerine Bir Öğretim Ünitesi", **A.Ü.Eğitim Bilimleri Dergisi**. 23, 2: 507- 521, 1990.

_____. **Özel Öğretim İlke ve Yöntemleri: Özel Öğretim Teknolojileri**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, 1991.

_____. **Eğitim Teknolojisi**. Ankara: Atilla Kitabevi, 1995.

Alkan, Cevat, Hıfzı Doğan ve S. İlhan Sezgin. **Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları: Kavramlar, Gelişmeler, Uygulamalar, Yönelmeler**. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayını No:170, 1991.

Amerikan Ortopedik Cerrahlar Akademisi. **Hasta ve Yaralıların Acil Bakım ve Nakledilmesi**. (Çev: Sadık Peker ve diğerleri) İstanbul: Mısırlı Matbaası, 1997.

Anıl, Handan. "İlköğretim Kurumlarında Uygulanan Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirilmesi", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1999.

Babadoğan, Cem. "Cumhuriyetin 70. Yılında Ülkemizde Program Geliştirme," **Eğitim ve Bilim Dergisi**. 6: 64-70, 1993.

Balcı, Ali. **Sosyal Bilimlerde Araştırma “Yöntem, Teknik ve İlkeler”**. Ankara: 72 TDFO Bilgisayar Yayıncılık, 1997.

Bayraktar, Filiz. “Önlisans Eğitimi Veren Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulları Programlarının Değerlendirilmesi”. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1996.

Belet, Ş. Dilek. “İlköğretim Kurumlarında Uygulanan Hayat Bilgisi Programının Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1999.

Bilen, Mürüvvet, **Plandan Uygulamaya Öğretim**. Ankara: Aydan Web Tesisleri, 1996.

Bilgen, Nihat. **Çağdaş ve Demokratik Eğitim**. Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1994.

Brubacher, S. John. “Öğretim Yöntemi,” (Çeviren: Ferhan Oğuzkan). **Çağdaş Eğitim**. 96: 23-25, 1984.

_____. “Ders Programı Üzerine,” (Çeviren: Ferhan Oğuzkan). **Eğitim ve Bilim**. 10, 55: 41-46, 1985.

Büyükkaragöz, Savaş. **Genel Öğretim Metotları**. Konya: Selçuk Üniversitesi Basımevi, 1990.

Caner, Ayşe. “Anadolu Lisesi Eğitim Programlarının Değerlendirilmesi”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1986.

Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği. **Türkiye'nin Ders Kitapları: Ortaöğretim Ders Kitaplarına Eleştirel Bir Yaklaşım**. İstanbul: Cem Yayınevi, 1991.

Çilenti, Kâmuran. **Eğitim Teknolojisi ve Öğretim**. Ankara: Kadioğlu Matbaası, 1988.

Demirel, Özcan. "Türkiye'de Program Geliştirme Uygulamaları," **H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi**. 7: 27-43, 1992.

_____. **Genel Öğretim Yöntemleri**. Ankara: Usem Yayınları, 1996.

_____. **Eğitimde Program Geliştirme: Kuramdan Uygulamaya**. Ankara: Usem Yayınları, 1997.

Dewey, John. "Öğretim Programının Toplumsal Niteliği," (Çeviren: Ferhan Oğuzkan). **Eğitim ve Bilim**. 2, 10: 26-31, 1977.

Dick, Walter. "Öğretim Tasarımı ve Program Geliştirme Süreci," (Çeviren: Cem Babadoğan). **A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**. 26, 1: 177-184, 1993.

Doğan, Hıfzı. **Eğitimde Program ve Öğretim Tasarımı**. Ankara: Önder Matbaacılık, 1997.

Ecevit, M. Asım. **İlkyardım ve Acil Kurtarma**. Ankara: 1998.

Ege, Rıdvan. **Kaza, Hastalık ve Yaralanmalarda İlk ve Acil Yardım**. Ankara: Türk Hava Kurumu Basımevi, 1995.

Erden, Münire ve Yasemin Akman. **Eğitim Psikolojisi:Gelişim-Öğrenme-Öğretme**. Ankara: Arkadaş Yayınevi, 1997.

Erden, Münire. **Eğitimde Program Değerlendirme**. Ankara: Şafak Matbaası, 1995.

Ertemin, Burçin. "İlköğretim Okulları Resim-iş Öğretim Programının Değerlendirilmesi". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1997.

Ertürk, Selahattin. **Eğitimde “Program” Geliştirme**. Ankara: Meteksan Matbaası, 1994.

Esatoğlu, Ezel ve Serap Alsancak. “İş Yerlerinde Acil İlk Yardım Eğitimi ve Organizasyonu Modeli”, **Sağlık**. 8, 85: 62-65, 1999

Fidan, Nurettin. **Okulda Öğrenme ve Öğretme**. Ankara: Alkım Yayınevi, 1996.

Gürbüz, Hikmet. “Sağlık Meslek Liselerinde İdarecelik”, **Gevher Nesibe Sağlık Eğitim Enstitüsü Ders Notları**, 1995.

Kaptan, Saim. **Bilimsel Araştırma Teknikleri ve İstatistik Yöntemleri**. Ankara: Bilim Yayınları, 1985.

Karasar, Niyazi. **Önlisans Eğitimi ve Teknik Eğitimde Uygulanabilirliği**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, 1981.

_____. **Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler**
Dokuzuncu Basım. Ankara: 3 A Eğitim ve Danışmanlık Ltd. Şirketi, 1999.

_____. **Araştırmalarda Rapor Hazırlama**. Yedinci Basım. Ankara: 3 A Eğitim ve Danışmanlık Ltd. Şirketi, 1994.

Kaya, Zeki. **İkinci Dil Olarak Türkçe Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi**. Ankara: 1994.

Kısakürek, M. Ali. “Eğitim Programlarının Hazırlanması ve Geliştirilmesi”, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**. C. 16, S.1, 1983, s. 217-244.

Kuzgun, Yıldız. **Rehberlik ve Psikolojik Danışma**. Ankara: ÖSYM Eğitim Yayınları, 1988.

Milli Eğitim Bakanlığı. “Mesleki ve Teknik Eğitim Sempozyumu”, **Mesleki Teknik Eğitim Araştırma ve Geliştirme Merkezi**. Ankara: 1992.

Oğuzkan, Ferhan. **Eğitim Terimleri Sözlüğü**. Ankara: Emel Matbaası, 1993.

Özden, Mehmet. **Tıbbi Terminoloji**. Ankara: Somgür Yayıncılık Eğitim Hizmetleri Ticaret Ltd. Şti. 1997.

Özer, Bekir. “Uzaktan Eğitim Yaklaşımıyla Uygulanan Eğitim Önlisans Programının Öğretmenlik Meslek Bilgisini Kazandırma Yönünden Etkililiği”.
Yayınlanmamış Doktora Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1989.

Özyürek, Leylâ. **Öğretmenlere Yönelik Hizmetiçi Eğitim Programlarının Etkinliği**.
Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, 1981.

Polat, Kemal. “Ortaokul Milli Tarih Programının Değerlendirilmesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1996.

Sağlık Bakanlığı. **Sağlık Hizmetlerinde 50. Yıl**. Ankara: Ayyıldız Matbaası, 1973.

_____. **Sağlık Meslek Liseleri Durum Değerlendirmesi**. Ankara: Sağlık Eğitimi Genel Müdürlüğü Yayınları, 1993.

_____. **Sağlık Eğitimi Genel Müdürlüğü Kayıtları**. 1989 .

_____. **Sağlık Eğitimi Genel Müdürlüğü Kayıtları**. 1998 .

_____. “Amerika Birleşik Devletlerinde Acil Tıbbi Hizmetler”, **Rapor**. 1998 a.

_____. “Acil Sağlık Sistemleri”, **Rapor**. 1998 b.

Selçuk, Ziya ve Bülent Öztürk. "Öğrenme-Öğretme Sürecinin Etkililiğini Artırmada Öğrenme Stratejilerinin Kullanılması; Genel Bir İnceleme," **Eğitim Dergisi**. 1: 66-74, 1992

Senemoğlu, Nuray. "Öğretimin Geliştirilmesi," **Eğitim ve Bilim**. 12, 67: 27-31, 1988.

_____ **Gelişim Öğrenme ve Öğretim : Kuramdan Uygulamaya**. Ankara: Spot Matbaacılık, 1997.

Sezgin, Saim İlhan. **Mesleki ve Teknik Eğitimde Program Değerlendirme**. Ankara: Gazi Büro Kitabevi, 1994.

Sıdal, Cavit. "Mesleki Eğitim ve İstihdam", **Türkiye'de Meslek Eğitimi ve Sorunları**. 25-26 Kasım, 1982, s.231.

Somyürek, H. İbrahim. **İlkyardım**. Ankara: Somgür Yayıncılık, 1995.

Sönmez, Veysel. **Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı**. Ankara: Anı Yayıncılık, 1996.

Sözüer, Erdoğan ve Diğerleri. **Acil Yardım ve Travma El Kitabı**. Ankara: Feryal Matbaacılık, 1997.

Tekin, Halil. **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**. Ankara: Yergi Yayınları, 1991.

Türkiye İş Bankası. **75 Yılda Eğitim**. İstanbul: Numune Matbaası, 1999.

Ulusoy, M. Filiz ve R. Selma Görgülü. **Hemşirelik Esasları**. Ankara: Çağın Ofset, 1995.

Varış, Fatma. **Eğitimde Program Geliştirme: Teori ve Teknikler**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, 1988.

Yaşar, Şefik. **Yabancı Dil Öğretiminde Programlı Öğretim Uygulaması**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1990.

_____. "Yabancı Dil Öğretiminde Çağdaş Program Anlayışının Benimsenmesi",

Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 3:1, 89-96,1990.

_____. "Eğitimde Program Kavramı ve Program Geliştirme", **Yüksek Lisans Ders Notları**, Eskişehir: 1995.

